

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н-3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 6.020302 „Педагогіка і методика середньої освіти. Історія”
(шифр і назва напряму)

спеціальності 6.020302 історія
(шифр і назва спеціальності)

Шифр за ОПП: ПП14

Берегове, 2013 рік

Робоча програма *Теорія та методика навчання історії* для студентів за напрямом підготовки **6.020302 Історія**, спеціальністю **6.020302 Історія**.

Розробник: к.і.н, доктор філософії у галузі історії, в.о. доцент Самборовскі-Нодь І.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Історії та суспільних дисциплін.
Протокол від “29”серпня 2013 року №1

Завідувач кафедри _____ (Чотарі Ю.Ю.)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2013 року

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки: 6.020302 „Педагогіка і методика середньої освіти”, спеціальність: ”Історія”

Протокол від. “ ___ ” _____ 2013 року № ___

“ ___ ” _____ 2013 року Голова _____ (_____)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “*Теорія та методика навчання історії*” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму (спеціальності) “Історія”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є способи передачі історичної інформації, а також комплекс різноманітних уявлень про минуле, які, зокрема, визначають ставлення до теперішнього і майбутнього.

Міждисциплінарні зв'язки: сутність, принципи та методи історичного пізнання (основи наукових досліджень), формаційний та цивілізаційний підходи в історії (філософія); вікові особливості психічного розвитку учнів (вікова психологія), діагностика рівнів розвитку психічних процесів (загальна психологія); зміст, форми, методи, прийоми та засоби навчання та виховання (педагогіка); перебіг певних історичних подій у обсязі визначеним шкільною програмою з історії (історія України та Всесвітня історія).

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Вступ до методики навчання історії.
2. Мета, структура та основні принципи викладання історії в школі.
3. Засоби навчання у викладання історії.
4. Методичні прийоми у ході здобуття знань.
5. Пізнавальні вміння та здібності учнів на уроці історії.
6. Документи в навчанні історії.
7. Тернери навчання історії.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “*Теорія та методика навчання історії*” є надання студентам уявлення про основні закономірності навчання історії та теоретичні засади історичної дидактики, сформувані вміння, які будуть використані у практиці навчання та виховання школярів на уроках історії. Теоретична та практична демонстрація викладання історії у шкіль.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “*Теорія та методика навчання історії*” є підготовка студентів до безпосередньої шкільної роботи, а також до того, щоб майбутні вчителі історії завжди знали: що, чому та як вони навчають; у кожній фазі викладання постійно і послідовно використовували обмірковані принципи, наочні засоби та могли обґрунтовувати їх використання.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет, завдання та зв'язки дисципліни з іншими предметами; історію вітчизняного та зарубіжного викладання історії; виховні та дидактичні принципи з викладання історії; фази пізнавального процесу; фази процесу використання знань; предметну структуру історичних знань; види та типи навчальних програм; зв'язок між навчальною програмою, календарним планом та тематичним плануванням; типи уроків; основні принципи аналізу уроку; різноманітні засоби та методи, які застосовуються при викладанні історії; структуру та зміст вітчизняних підручників ЗОШ з історії.

вміти: складати навчальну програму, календарний план та тематичне планування; складати різноманітні поурочні конспекти згідно сучасних вимог; дати поліграфічну, методичну та змістову характеристику шкільних підручників; дати реальний аналіз

відвідуваного уроку; реально контролювати та оцінювати знання та вміння учнів; ефективно використовувати історичну карту та атласи на уроці; застосовувати різноманітні засоби та методи викладання історії на уроці.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 252 години/7 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1.

- Тема 1. Методика навчання історії як наукова та навчальна дисципліна.
- Тема 2. Історичні традиції навчання історії.

Модуль 2.

- Тема 3. Мета та структура навчання історії в школі в сучасній Україні.
- Тема 4. Зміст шкільної історичної освіти.
- Тема 5. Особливі виховальні принципи в навчанні історії.
- Тема 6. Особливі дидактичні принципи та завдання у навчанні історії.
- Тема 7. Традиційність та модерність у навчанні історії.

Модуль 3.

- Тема 8. Поняття методів та засобів навчання у викладання історії
- Тема 9. Шкільний підручник.
- Тема 10. Текстові засоби у навчанні історії.
- Тема 11. Наочні засоби у навчанні історії.
- Тема 12. Технічні засоби навчання (ТЗН).
- Тема 13. Засоби й прийоми орієнтування в історичному просторі та часу.

Модуль 4.

- Тема 14. Методичні принципи викладання історії в школі.
- Тема 15. Словесні методи навчання історії та їх роль.
- Тема 16. Розвивальна форма навчанні історії.
- Тема 17. Диференціація та індивідуальні форми роботи на уроках історії.

Модуль 5.

- Тема 18. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти.
- Тема 19. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні.
- Тема 20. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.

Модуль 5.

- Тема 21. Від навчальної програми до поурочного плану.
- Тема 22. Урок, як основна форма шкільного навчання історії.
- Тема 23. Спостереження, аналіз та оцінка процесу навчання.
- Тема 24. Перевірка результатів навчання та оцінювання начальних досягнень учнів на уроках історії.

Модуль 7.

- Тема 25. Тернери навчання історії.
- Тема 26. Позакласні та позашкільні можливості навчання історії.

3. Рекомендована література

Базова

1. A pedagógusok pedagógiája. Szerk.: Golnhofer Erzsébet és Nahalka István. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2001.
2. BORUZS – JACSMENIK: Évfordulók, események kalendáriuma. KheriÓN'97 Kft, Debrecen, 1999.
3. CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
4. F. DÁRDAI Ágnes: Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. I-II. kötet. Bp., 2006.
5. FOKI Tamás: Tanári kézikönyv a Képes történelmi atlasz használatához. Cartographia Kft. Bp., 2003.
6. KARLOVITZ János: Tankönyv: elmélet és gyakorlat. Bp., Nemzeti tankönyvkiadó, 2001.
7. KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
8. KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
9. Ki kicsoda a történelemben – bármely kiadása
10. KNAUSZ Imre: Történelem és oktatás. FPI, Bp., 1998.
11. SZABOLCS Ottó – Veresegyházi Béla: Rajzos vázlatok a történelem tanításához. Korona Kiadó, Bp., 1999.
12. SALLAI József – Veress Géza: A történelem tanítása. Tankönyvkiadó, Bp. 1977.
13. ПОМЕТИН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.

Допоміжна

14. ANTONI Alfonz: Az Európai Unió oktatási stratégiái. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 3. sz.
15. Az évszámokon innen és túl... Megújuló történelemtanítás. Szerk.: Knausz Imre. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.
16. BÜKI Pálné: A könyvek szerepe, jelentősége a történelemórákon. Módszertani közlemények, 1984. 3. sz.
17. DÁRDAI Ágnes: A tankönyvkutatás alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Bp., - Pécs, 2002.
18. FARKAS Zoltán: Az informatikai eszközök felhasználása a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 11. sz.
19. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. I. Kötet. A kezdetektől 1868-ig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.
20. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. II. Kötet. 1868-tól a 20. század első évtizedéig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.
21. FELKAI László: A kultuszminiszter: gr. Apponyi Albert. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 7. sz.
22. GÖNZÖL Enikő: A történelem tananyag változásai Magyarországon az elmúlt száz évben. ELTE BTK, Bp., 1999.
23. GYÁNI Gábor: Mit várhat az iskola a szkeptikus történelemtanítástól? Új Pedagógiai Szemle. 1997. 4. sz.
24. HAMERS, J. H. M.–Overtoom, M. Th.: A gondolkodásra nevelés európai programja. Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
25. HUSZÁR János: Helytörténet a történelemtanításban. Történelemtanítás, 1986. 4. sz. 6-10. o.
26. JAKAB György: A történelem tanítása az ezredfordulón. I. rész. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 6. sz., II. rész Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
27. Játékos történelem – történelmi játékok. Szerk.: Kövessi Erzsébet. BMK, Bp. 1984.

28. KARLOVICZ János: A tankönyvkészítés tényezői. *Pedagógiai Szemle*, 1987. 2. sz. 135-146. old.
29. KATONA András: A tantárgy-pedagógia kérdéséhez – a történelemtanítás felől szemlélve. *Új Pedagógiai Szemle*, 1997. 6. sz.
30. KATONA András: Módszertan – tantárgy-pedagógia – történelemtanítás. *Módszertani lapok*. *Történelem*, 1995. 2. sz. 1-14. old.
31. KOLLER Boglárka: Tankönyvek az Európai Unióban. *Új Pedagógiai Szemle*, 2000. 1. sz.
32. KOTSCHY Beáta: Felkészülés a tanítási órára. *Köznevelés*, 1987. 3. sz. 16-18. old.
33. KOWALSKI, Jacek: Oktatási és tantervreform Lengyelországban. *Új Pedagógiai Szemle*. 1998. 7. sz.
34. LÉNÁRT Béla: Honismeret és fakultáció. *Történelemtanítás*, 1985. 3. sz. 8-12. old.
35. MARTINÁK Jánosné – Váradi Györgyné: *Történelemóra és iskolai könyvtár*. *Történelemtanítás*, 1984. 1. sz. 11-14. old.
36. MÁTRAI Zsuzsa: *Érettségi és felvételi külföldön. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.*
37. MEZEI Éva: *Történelmi játékok*. In: *Gyerekek, évszázadok, kalandok*. Szerk.: Trencsényi László és Váradi István. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó; Bp. 1986.
38. MIHÁLYI Ildikó: Állampolgári nevelés a francia iskolákban. *Új Pedagógiai Szemle*, 2001. 6. sz.
39. MILTÉNYI Miklós: Játékos módszerek a történelemtanításban. *Iskolakultúra*, 1992. 4. sz. 49-53. old.
40. MOLNÁR Jánosné: *Történelemóra a múzeumban*. *Történelemtanítás*, 1978. 4. sz. 7-9. old.
41. NÉMETH András-Ehrenhard Skiera: *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.
42. NOVOK Rostás László: Így készíthetünk történelem tanmenetet. *Köznevelés*, 1980. 22. sz. 15. old.
43. OLLÉ János – SZIVÁK Judit: *Mód—Szer—Tár. Módszertani tanulságok gyakorlati kézikönyve pedagógusoknak. / DVD melléklettel/. OKKER Kiadó, Bp., 2006.*
44. *Pedagógiai Lexikon*. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979
45. Pók, Attila 2010. *European History – Still a Challenge*, In: *How to (RE)Write European History. History and Text Book Projects in Retrospect*. Edited by Oliver Rathkolb. StudienVerlag, Innsbruck-Wien-Bozen, ld. még http://ises.hu/webimages/Attila_P_k_European_History_Still_a_Challenge.pdf
46. SZABÓ László: Az iskolának nevelnie is kell. *Új Pedagógiai Szemle*, 2000. 1. sz.
47. SZABOLCS Ottó – Katona András: *Történelem tantárgy-pedagógiai olvasókönyv*. Dokumentumok a történelemtanítás történetének és módszertanának tanulmányozásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2006.
48. SZABOLCS Ottó: *A történelem határmezsgyéjén. Hét témavázlat történelemtanároknak*. ELTE BTK, Bp., 2003.
49. SZABOLCS Ottó: *Az iskolai megismerés forradalmi CD-ROM és számítógép a történelemtanításban*. *Új Pedagógiai Szemle*. 1997. 11. sz.
50. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: *A nemzeti történelem oktatásáról Kárpátalján két felmérés tükrében*. In. *Acta Beregsasiensis. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve*. 2007, VI. évf. 1. kötet.
51. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: *A történelemoktatás jelenlegi helyzete Ukrajnában (eredmények és problémák, rövid kitekintéssel a jövőre)*. In. *Történelempedagógiai füzetek №15*, Bp., 2003.
52. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: *A történelemoktatás távlatai Ukrajnában (Gondolatok egy tervezet kapcsán)*. In. *Közoktatás*. VIII. évf. 2001/3.

53. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: *A történelemtanítás tündöklése és bukása. (Reformok és kísérletek Ukrajnában)*. In. Közös értékeink. Tanulmánykötet. Szerk.: Gabóda Béla és Lipcsei Imre. PoliPrint, Ungvár, 2004.
54. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: Töretlenül és (szinte) változatlanul. A történelemtanítás régen és ma a k. h. 22-44°-a között, Ukrajnában. In. Történelempedagógiai Füzetek. 25. sz. Bp. 2007.
55. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: Új általános iskolai történelemtankönyveink. In. Közoktatás, 2002/1. szám.
56. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: Két évtized tükrében. Az iskolai történelemtanítás helyzetének alakulása Ukrajnában. (1991-2011). In. „Így maradok meg hírvivőnek?”. In memoriam Soós Kálmán. Tanulmányok Soós Kálmán emlékére. Beregszász-Ungvár, II. Rákóczi Ferenc KMF-PoliPrint, 2012.
57. SZEKENYI Péter: A helyi tanterv készítésének elvei és lépései. In: Hogyan készítsünk helyi tantervet? Miskolc 1994. 5-31. old.
58. SZEKENYI Péter: Szakterem nálunk és külföldön. Történelemtanítás, 1971. 5. sz. 7-9. old.
59. SZEKENYI Péter: Tantervek nálunk és Európában. Köznevelés, 1990. 11. sz. 8-9. old.
60. SZEKENYI Péter: Tantervi szabályozás Európában. In: Tantervek külföldön. Szerk.: Horánszky Nándor. (A tantervelmélet forrásai 15.) OKI, Bp. 1993. VII-XII. o.l.d.
61. SZEKENYI Péter: Tantervkészítés egykor és most. Educatio, 1994. 3. sz. 345-354. old.
62. VÁRADI István: Történelmi játékok. Iskolakultúra, 1994. 19. sz. 45-48. old.
63. VARGA Katalin: Tantervi reformtörekvések a nagyvilágban. Új Pedagógiai Szemle, 1991. 6. sz. 79-83. old.
64. VERESS Judit: A történelemtanítás módszertanának pedagógiai alapjai. A szemelvényeket válogatta, a bevezető tanulmányt írta: Németh András. OKI, Bp., 1997.
65. WESZELY Ödön munkásságának tanterv- és művelődéstörténeti vonatkozásai. Tankönyvkiadó, Bp., 1
66. АНДРЕЕВСКАЯ Т. П. История древнего мира: Контрольные и проверочные работы. – Москва: АТС «Астрель», 2002.
67. БАРИНЕЦЬ О. В.: Використання ігор на уроках історії у 7-8 класах / Вступна стаття К. О. Баханова. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство»). Вип. 01 (85)).
68. БАХАНОВ К. О.: Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. Посібник для вчителя. Київ: Видавництво »ГЕНЕЗА», 1996.
69. БРАНДТ М. Ю. История древнего мира. 5 класс. Учебно-методическое пособие. – Москва, 2002.
70. Все для учителя. № 2. 2000р., № 2-3, 4. 2001р., № 26. 2001р.
71. Гирич Ігор. Національний дискурс як забороло від ксенофобії, або як наші мінуси зробити плюсами. *Історія в школах України*, 2008, №7-8.
72. Гирич Ігор. Страсті навколо підручників з історії: підручник як головний засіб будівництва держави. In: Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – Випуск 16: На пошану докора історичних наук проф. С. В.Кульчицького з нагоди 70-річчя від дня народження та 50-річчя наукової праці/ відп. Ред. В.Смолій: В 2-х частинах. – Ч. 1. – Київ. – с. 243-252.
73. Гирич Ігор. Українська історична освіта на початку ХХІ ст.: від обмежень філософії етноцентризму до концепції засвоєння «чужого» як «свого». *Історія в школах України*, 2009, №5.
74. Гирич Ігор. Якої реорганізації потребує шкільна історія? *Історія в школах України*, 2008, №10.
75. ПІСЕМ, Наталія. Олімпіадні та інші творчі завдання. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10

76. ГОНЧАРУК К. Тесты по истории древнего мира. – Москва, 1996.
77. ГОРДЕР Г. И. Рабочая тетрадь по истории древнего мира. – Москва, 1996.
78. ГУПАН Нестор. «Нові підходи до вибору і структурування змісту підручника з історії України» (Актуальне інтерв'ю). *Історія в школах України*, 2008, №9.
79. Історія стародавнього світу в літературних творах: Хрестоматія для 6 класу серед. Шк. / Упоряд. К. І. Кричал. – Київ: Ірпінь: ВТО «Прун», 1998.
80. Історія стародавнього світу: Навчальний посібник для 6 класу середньої загальноосвітньої школи / Авт.-упоряд.: І. Я. Щупак, С. О. Голованів, Щ. П. Решетникова // під ред. І. Я. Щупака. – Запоріжжя: Прем'єр, 1999.
81. КОЖЕМ'ЯКА. 20 ігор історії стародавнього світу. Київ, 2003.
82. КОМАРОВ Юрій. Підручник: яким йому бути? *Історія в школах України*, 2009, №6.
83. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Державний стандарт освіти й вимоги до нового покоління підручників з історії, In: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
84. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія Батьківщини в шкільних підручниках. *Дзеркало тижня*, 2002, 3-9 серпня.
85. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія і час. Роздуми історика. *Український Історичний Журнал*. 1992. №4.
86. КУРИЛІВ В. І. Методика викладання історії: Навч. Посіб. – Харків-Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008.
87. МИСАН, Віктор. Багатоперспективність у змісті шкільних курсів історії. *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
88. МИСАН, Віктор. Полікультурна історія України. *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 27-31 р.
89. МИСАН, Віктор. Полікультурність у змісті шкільної історії: вимога часу чи забаганка науковців? *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 23-26 р.
90. МИСАН, Віктор. Проблема суб'єктивізації змісту в шкільних підручниках історії. *Історія в школах України*, 2010, №3.
91. МИСАН, Віктор. Як в умовах суб'єктивізації навчального змісту вивчати шкільну історію? *Історія в школах України*, 2010, №4.
92. МИЦИК Юрій. Нове чи призабуте старе: міркування про книжку «Шкільна історія очима істориків-науковців». *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
93. МОКРОГУЗ О. П., ЄРМОЛЕНКО А. О. Дидактичні ігри на уроках історії. 5-9 класи. Харків: Основа, 2004.
94. ОСТРОВЕРХОВА Надія: Нестандартні форми навчання (Нетрадиційні форми організації навчально-виховного процесу та їх аналіз). Директор школи. 2001. № 40-42.
95. ПОРТНОВ А. Terra hostica. Образ России в украинских школьных учебниках истории после 1991 года. *Неприкосновенный запас* [Москва]. 2004. № 4(36).
(<http://magazines.russ.ru/nz/2004/4/port12.html>)
(<http://www.polit.ru/research/2004/12/14/portnov.html>)
(http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=1733) 2011.05.20.
96. ПОРТНОВ А. Між «Центральною Європою» та «Русским миром»: Сучасна Україна у просторі міжнародних інтелектуальних дискусій. – Київ: НІСД
97. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України 5-11 класи, всесвітня історія 6-11 класи. Київ, "Шкільний світ". 2001.
98. Разом на одній землі. Історія України багатокультурна: Навчальний посібник. Головний редактор: Петро Кендзьор. – Львів: ЗУКЦ. 332 р.

99. СВЯТОКУМ, Оксана. Робота з текстовими джерелами на уроках історії в 5 класі. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
100. ТЕРНО Сергей. Полікультурна освіта: чи потрібна вона Україні? *Історія в школах України*, 2008, №9.
101. ТУРЧЕНКО Ф. Підручники історії перед перспективою «узгодження». *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*, 2011, №3.
102. УДОД О. Зміст української історичної освіти в сучасній російській історіографії: імперські стереотипи і міфи. *Історія в школах України*, 2006, №1.
103. УДОД О. Сучасні українські підручники з історії в оцінці польських та німецьких істориків. *Проблеми історії України*. – Вип. 9. – Київ.
104. УДОД Олександр: Концепція історичної освіти середньої загальноосвітньої 12-річної школи. *Освіта України*. № 18-19.
105. ХАРКІВСЬКА Н. І. Збірник задач та завдань з історії стародавнього світу. Харків, 1997.
106. ХВОРОСТЕНКО, Сергій. Використання інтернет-ресурсів на уроках історії. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
107. ЦВЭТКОВА Г. А. Дидактические материалы по истории древнего мира. – Москва, 2003.
108. Шаповал Юрій, Телус Магдалена. Передмова. In: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
109. ЯКОВЛЕВ Н. М., СОХОР А. М. Методика и техника урока в школе. – Москва: Просвещение, 1985.
110. ЯРМАЧЕНКО Микола: Реформування освіти та педагогічної науки в Україні. Історія та сучасність. - Директор школи, ліцеї та гімназії. - 2001. - № 3. - с. 18-44.
111. Освіта України
112. Інформаційний збірник Міністерства Освіти і Науки України
113. Історія в школах України
114. Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання
115. Історія України
116. Історія і правознавство
117. Új Pedagógia Szemle és az Iskolakultúra szakmai folyóiratok különböző számai

4.Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит

5.Засоби діагностики успішності навчання: модульні контрольні роботи, захист реферату

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н - 3.04

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський Угорський Інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра Історії та суспільних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з навчальної роботи

“ _____ ” _____ 2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)
напрямок підготовки: **6.020302 Історія**

спеціальність: **6.020302 Історія**
(шифр і назва спеціальності)

Робоча програма *Теорія та методика навчання історії* для студентів за напрямом підготовки **6.020302 Історія**, спеціальністю **6.020302 Історія**.

Розробник: к.і.н, доктор філософії у галузі історії, в.о. доцент
Самборовскі-Нодь І.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Історії та суспільних дисциплін.
Протокол від. "29" серпня 2013 року №1

Завідувач кафедри _____ (Чотарі Ю.Ю.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

" ____ " _____ 2013 року

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки
(спеціальністю) _____
(шифр, назва)

Протокол від. " ____ " _____ 2013 року № ____

" ____ " _____ 2013 року Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Галузь знань <i>гуманітарні науки</i>	<u>Нормативна</u> (за вибором)	
	Напрямок підготовки 6.020302 <i>„Педагогіка і методика середньої освіти”</i>		
Модулів – 7	Спеціальність (професійне спрямування): <i>Історія</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 7		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 252		3, 4-й	3, 4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	Лекції	
		36 год.	8 год.
		Семінарські	
		72 год.	0 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		144 год.	244 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: <i>і с н и т</i>	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2,6

для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надати студентам уявлення про основні закономірності навчання історії та теоретичні засади історичної дидактики, сформувати уміння, які будуть використані у

практиці навчання та виховання школярів на уроках історії. *Теоретична та практична демонстрація викладання історії у школах.*

Завдання: *Підготовка студентів до безпосередньої шкільної роботи, а також до того, щоб майбутні вчителі історії завжди знали: що, чому та як вони навчають; у кожній фазі викладання постійно і послідовно використовували обмірковані принципи та могли обґрунтувати їх використання.*

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: предмет, завдання та зв'язки дисципліни з іншими педагогічними предметами; історія вітчизняного та зарубіжного викладання історії; виховані та дидактичні принципи з викладання історії; фази пізнавального процесу; фази процесі використання знань; предметну структуру історичних знань; види та типи навчальних програм; зв'язок між навчальною програмою, календарним планом та тематичним планування; типи уроків; основні принципи аналізу уроку; різноманітні засоби та методи, які застосовуються при викладанні історії; структуру та зміст вітчизняних підручників ЗОШ з історії.

вміти: складати навчальну програму, календарного плану та тематичного планування; складати різноманітні поурочні конспекти згідно сучасних вимог; дати поліграфічну, методичну та змістову характеристику шкільних підручників; дати реальний аналіз відвідуваного уроку; реально контролювати та оцінювати знання та вміння учнів; ефективно використовувати історичну карту та атласи на уроці; застосовувати різноманітні засоби та методи викладання історії на уроці.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ до спец-дидактику історії.

Тема 1. Методика навчання історії як галузь науки.

Поняття "Методика навчання історії в школі". Основні складові процеси навчання історії. Задачі й функції методики. Мета навчальної дисципліни „Методики навчання історії в школі”. Зв'язок методики навчання історії з іншими науками. Методи наукового дослідження шкільного навчання історії.

Тема 2. Історія викладання історії.

Розвиток методики навчання до XIX-XX ст. Формування методики навчання історії як науки. Розвиток методики навчання історії у ХУІІІ-ХІХ ст. Дидактичні пошуки першої третини ХХ ст. Методика навчання історії в радянській школі. Розвиток методики навчання історії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Змістовий модуль 2.

Мета, структура та основні принципи викладання історії в школі.

Тема 3. Мета та структура викладання історії в школі в сучасній Україні.

Перетворення мети та завдань викладання історії в школі після народження незалежної України: труднощі, пріоритети, традиції. Концепція безперервного вивчення історії, Державна національна програма „Освіта. Україна ХХІ століття”, Закон України „Про загальну середню освіту”, постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. „Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання”. Державний стандарт загальноосвітньої школи. ЗНО. Звернення до 11-річний термін навчання. Лінійний, концентричний та спіральний підхід до структури шкільної історичної освіти: їх достоїнства та недоліки. Сучасна структура шкільної історичної освіти в Україні. Схема та структура предметів Всесвітня історія та Історія України. Викладання національної історії угорців в закарпатських угоськомовних шкіл.

Тема 4. Зміст шкільної історичної освіти

Основні компоненти змісту історичної освіти. Питання пізнавального процесу історії: факти, полії, поняття, процеси, тенденції, зв'язки. Історичні факти і їх класифікація. Теоретичний матеріал в історичних курсах. Співвідношення фактів і теорії в курсах основної школи. Джерела історичних знань учнів: сприйняття фактів історичних джерел. Розумове пізнання.

Тема 5. Специфічні виховальні принципи в навчанні історії

Мета виховання. Загальні та індивідуальні програми, питання диференціації. Виховальні завдання на уроці історії по культурним благам. Наукове, етичне, естетичне та світоглядне виховання. Виховання на діалектичне мислення завдяки побачення історичних зв'язків. Взаємозв'язок між людським суспільством та економічним життям. Зображення протиріччя та розвитку на уроці історії. Виховальні завдання на уроці історії по діяльностям психіки. Розумове виховання

на уроці історії: розвиток здібностей спостереження, спогади, пам'яті та розумового процесів учнів. Виховання почуттів: інтелектуальна, естетична, моральна.

Тема 6. Специфічні дидактичні принципи та завдання в навчанні історії

Елементи та дидактичні завдання процесу навчання: побудова мікро- та макроструктури, елементи їхньої внутрішньої структури. Мотивація на уроці історії: як зробити привабливим нашого предмета, викликання інтересу, зацікавленість у засвоєнні.

Тема 7. Традиційність та модерність в навчанні історії

Елементи, методи, принципи навчання, яких варто зберегти, яких треба міняти, та яких треба ввести. Історичні зміни у шкільному навчанні: характерні методичні елементи та проблематика традиційних шкіл. Найголовніші шкільні концепції реформної педагогіки: засновники, теоретичні основи, практичні особливості. Зміни вчительської роботи та предметного середовища шкільного навчання. Можливості методичного різноманітного навчання. Навчання історії на рубежі ХХ–ХХІ-х століть.

Змістовий модуль 3.

Засоби навчання у викладанні історії

Тема 8. Поняття методів та засобів навчання у викладанні історії

Проблема методів навчання історії та їх класифікація. Фактори які визначають вибір методів та засобів навчання: тема уроку, предметні умови, вікові особливості та освітняний рівень учнівської групи, мета уроку, індивідуальність вчителя. Прийоми і засоби навчання історії. Комплексні фази придбання знань: передача фактів, аналіз та синтез у формуванні історичних понять. Узагальнення та його проблематика. Індуктивні та дедуктивні висновки в історичному аналізі та узагальненні. Історичні імена, картографічні та хронологічні дані у фазі придбання знань. Закріплення історичних знань: первинний, безперестанний та завершальний.

Тема 9. Шкільний підручник

Поняття підручника. Функції та типи підручників. Основи теорії та вимоги до підручників, фактори написання підручників: соціальні, наукові, шкільні та освітняні, організаційні, педагогічні, психологічні, мовно-комунікаційні. Функції модерного підручника. Як використати на уроці методичні можливості підручника. Дидактичні-підручникові пакети. Методичні, формальні та змістові можливості аналізу підручників: критерії Фалка Пингела, критерії ЄВРОКЛІО, угорська модель аналізу підручників. Структура, зміст та дидактичний аналіз підручників історії незалежної України.

Тема 10. Текстові засоби в навчанні історії

Класифікація текстових засобів. Текстові засоби – учнівські посібники: підручники, особливості використання підручника на уроці історії; документи, методика роботи з історичним документом; видання документальної цінності, наукова-популярна література, художня література у навчанні історії. Посібники для вчителів: історичні джерела, синтетичні роботи, бібліографії. Методичні

видання: енциклопедії, довідники, журнали, збірники завдань, методична література. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії.

Тема 11. Наочні засоби у навчанні історії

Поняття наочного навчання. Класифікація наочностей. Методика роботи з речовими пам'ятками й образною наочністю. Візуальні наочні засоби: картини, фоліотранспаренти, дошкові малюнки. Поняття статистичного рядка та його типи: часові, територіальні, якісні, кількісні та описові ряди. Таблиці, їхні використання та основні вимоги виготовлення. Діаграми, як зображення простірних змін в економіці, суспільства чи населення. Графіки та лінійні діаграми, картограми, піктограми. Аплікації та застосування опорних схем та сигналів у навчанні історії. Лап-буки, як простірні засоби навчання. Моделі та макети у навчанні історії.

Тема 12. Технічні засоби навчання (ТЗН)

Класифікація технічних засобів навчання: екранні (кінофільми чи кінофрагменти, навчальні відеокасети, діафільми, діапозитиви, кодопозитиви), зорово-звукові (аудіозаписи, компакт-диски, аудіо чи комп'ютерні програми). Аудіовізуальні засоби: навчальні діафільми, діапозитиви й інші засоби статичної екранної проєкції, кодоскоп, навчальне радіо і звукозаписи, навчальне кіно, телебачення. Методика роботи з ТЗН. Комп'ютер на уроці історії: можливості імітування історичної реальності, відтворення найбільш суттєвих рис історичних епох, соціокультурних комплексів. Функціональні можливості комп'ютера та його обмеження і проблеми.

Тема 13. Засоби й прийоми орієнтації в історичному просторі та часу

Формування здібності орієнтація в топографічному просторі. Орієнтація в історичному просторі, значення географічного середовища. Засоби що зображають просторні зв'язки: карти, атласи, контурні карти, фолієві карти, частини карт що знаходяться у підручниках та робочих зошитах. Топографія на уроці історії. Ігрові можливості з картою.

Формування здібності орієнтації в історичному часі: встановлення дати, періодизація, синхронність, літочислення. Засоби що допомагають виробити здібностей орієнтації в історичному часі: дошка, хронологічні дошки, синхронні таблиці, хронологічна стрічка. Ігрові можливості.

Змістовий модуль 4.

Методичні прийоми у ході здобуття знань

Тема 14. Методичні принципи викладання історії в школі

Методичні принципи викладання історії: методи, методологічна основа, принципи. Навчання історії, яка базується на оповідання фактів: теорія та практика, зв'язок оповідань та історії. Запам'ятовування та порозуміння фактів. Використання історичних знань. Підготовка до самостійної діяльності: запам'ятовування, розуміння, можливість використання.

Тема 15. Живе слово та його роль

Методика яка базується на живе слово. Роль та функції живого слова на уроці історії. Типологізація усних методів. Монологічні методи та вимоги до них:

оповідання, описи, характеристика, пояснення, учнівська розповідь. Діалогічні методи та вимоги до них: обміркування, дискусія та диспут, драматизація, вчительські питання. Специфіка використання різних типів живого слова у різних вікових групах.

Тема 16. Розвивальна форма навчання історії

Мета розвивальної форми навчання історії – самостійна робота учня. Планування самостійної роботи учнів. Розвивання здібностей здобування знань в учнів з допомогою завдань: виготовлення різних розвивальних завдань.

Тема 17. Диференціація та індивідуальні форми роботи на уроках історії

Проблематика та поняття диференціації та індивідуальні форми роботи на уроках історії в сучасній методиці. Робота на уроках історії з обдарованими та талановитими учнями. Робота з відстаючими учнями: виготовлення специфічних завдань для них та відокремлена робота з ними. Стратегія "навчити вчитися". Індивідуальні форми роботи на уроках історії: самостійна робота учня, частино-дослідна робота, групова робота.

Змістовий модуль 5.

Пізнавальні вміння та здібність учнів на уроці історії

Тема 18. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти

Поняття про вміння в методиці навчання історії. Змістові питання пізнавального процесу історії. Види пізнавальних умінь, що формуються у шкільних курсах історії: хронологічні та картографічні вміння, інформаційні (уміння працювати з джерелами), мовленні (усно та письмово описувати історичні події і явища), логічні (аналізувати, пояснювати історичні факти), аксіологічні (формування версій та оцінки історичного руху і розвитку). Методика формування пізнавальних умінь: вікова специфіка.

Тема 19. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні

Проблема вивчення пізнавальних можливостей школярів у методиці навчання історії: „бездітна педагогіка” та його подолання, адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості. Пізнавальні процеси у навчанні історії: наочно-образне, просторово-часове відбиття у свідомості людини предмета, явища, яке базується на різних відчуттях, розумінні предмета чи осмисленні його на основі попереднього досвіду. Особливості пізнавального інтересу учнів до історії, мотивація, чинники, які обумовлюють інтерес учнів до історії. Проблема диференційованого підходу до учнів у навчанні історії: загальні, групові і специфічні здібності.

Тема 20. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії

Способи вивчення пізнавального інтересу учнів до історії: анкетування та його висновки та результати. Визначення рівня розвитку пізнавальних здібностей школярів до вивчення історії: спеціальні діагностизуючі історичні диктанти, їхній склад. Пізнавальні завдання як засіб діагностики і розвитку пізнавальних

можливостей учнів у навчанні історії: пізнавальні завдання за змістом і метою їх застосування вчителем, та за способом виконання їх учнями.

Змістовий модуль 6.

Документи в навчанні історії

Тема 21. Від навчальної програми до поурочного плану.

Теоретичні основи навчальної програми: поняття навчальної програми, типологія, завдання, складові частини навчальних програм. Головні типи навчальної програми які використовуються в Західній Європі. Робоча програма, планування та тематичні плани до навчання історії. Поурочний план.

Тема 22. Урок, як основна форма шкільного навчання історії.

Поняття навчального уроку. Типологія уроків історії по змісту, по завданням, по віковими знаками учнів. Традиційні форми проведення уроків історії, їх структурні елементи. Методика проведення різних типів традиційних уроків історії. Нестандартні (нетрадиційні) форми проведення уроків історії, їх структурні елементи. Методика проведення різних типів нестандартних (нетрадиційних) уроків історії. Підготовка вчителя до уроку: поурочний план. Інтерактивне навчання історії: основні моделі, інтерактивні технології навчання, структура інтерактивного уроку історії.

Тема 23. Спостереження, аналіз та оцінка процесу навчання.

Спостереження майбутніх педагогів на фахової практиці: мета та функції. Щоденник спостережень: форма та методи ведення. Самоаналіз проведеного уроку: помилки та результати. Аналіз відвідуваного уроку: план та структура аналізу. Оцінка процесу навчання.

Тема 24. Перевірка результатів навчання та оцінювання початкових досягнень учнів на уроках історії

Проблема перевірки та оцінювання результатів навчання історії: засвоєння вивченого матеріалу, здатність та уміння. Форми перевірки: первинна перевірка, поточний контроль, відстрочений-, періодичний-, тематичний та підсумковий контроль. Функції перевірки: діагностична, прогностична, коригуюча, навчальна, розвивальна, виховна. Стимулююча-мотиваційна. Принципи контролю: систематичність, всебічність, індивідуалізація. Сучасні підходи до оцінювання рівня навчальних досягнень школярів на уроках історії, критерії оцінювання, види оцінювання (тематичне, семестрове, річне, підсумкове). Рівні навчальних досягнень. Технологія оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів з історії в основній школі у контексті компетентнісного підходу.

Змістовий модуль 7.

Тернери навчання історії.

Тема 25. Тернери навчання історії.

Тернери навчання історії: кабінети та класи. Музеї та навчання історії, їх зв'язок та взаємозв'язок, музейний урок та урок історії в музеї. Бібліотека як тернер

навчання історії: бібліотечний урок та урок історії в бібліотеці. Факультативна робота та історичний кружок: доповнення та розширення знань.

Тема 26. Позакласні та позашкільні можливості навчання історії.

Краєзнавча прогулянка яка зв'язана з темою уроку та яка не зв'язана з конкретною темою уроку. Одно- та багатоденна історична екскурсія з класом: мета, функції, обов'язкові заходи та мери безпеки. Музейне заняття з листками, завдання з краєзнавчої тематики. Предметні ігри-змагання та олімпіади.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д	с.р. .		л	п	л а б	і н д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	13
Змістовий модуль 1.												
Вступ до спец-дидактику історії.												
Тема 1. Методика навчання історії як галузь науки.	2	2	-			-	2	-				2
Тема 2. Історія викладання історії.	40		-			40	40	-				40
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	42	2	-			40	42	-				42
Змістовий модуль 2.												
Мета, структура та основні принципи викладання історії в школі.												
Тема 3. Мета та структура викладання історії в школі в сучасній Україні.	4	4	-		-	4	2					2
Тема 4. Зміст шкільної історичної освіти	4	-	4		-	4	1					3
Тема 5. Специфічні виховальні принципи в навчанні історії	4	4	-		-	4	-					4
Тема 6. Специфічні дидактичні принципи та завдання в навчанні історії	2	2	-		-	2	-					2
Тема 7. Традиційність та модерність в навчанні історії	8	-	8		-	8	-					8
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	22	10	12		-	22	3					19
Змістовий модуль 3.												
Засоби навчання у викладанні історії												
Тема 8. Поняття методів та засобів навчання у викладанні історії	2	2	-			-	2	-				2
Тема 9. Шкільний підручник	12	2	10			-	12	1				11
Тема 10. Текстові засоби в навчанні історії	8	2	6			-	8	-				8
Тема 11. Наочні засоби у навчанні історії	26	2	12			12	26	-				26
Тема 12. Технічні засоби навчання (ТЗН)	2	1	1			-	2	-				2
Тема 13. Засоби й прийоми орієнтації в історичному просторі та часу	8	2	6			-	8	-				8
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	58	11	35			12	58	1				57
Змістовий модуль 4.												

Методичні прийоми у ході здобуття знань											
Тема 14. Методичні принципи викладання історії в школі	2	2	-			-	2	-			2
Тема 15. Живе слово та його роль	2	2	-			-	2	-			2
Тема 16. Розвивальна форма навчання історії	4	-	4			-	4	-			4
Тема 17. Диференціація та індивідуальні форми роботи на уроках історії	6	2	4			-	6	-			6
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	<i>14</i>	<i>6</i>	<i>8</i>			<i>-</i>	<i>14</i>	<i>-</i>			<i>14</i>
Змістовий модуль 5. Пізнавальні вміння та здібність учнів на уроці історії											
Тема 18. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти	4	-	4			-	4	-			4
Тема 19. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні	10	-	-			10	10	-			10
Тема 20. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії	8	-	-			8	8	-			8
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	<i>22</i>	<i>-</i>	<i>4</i>			<i>18</i>	<i>22</i>	<i>-</i>			<i>18</i>
Змістовий модуль 6. Документи в навчанні історії											
Тема 21. Від навчальної програми до поурочного плану.	4	2	2			-	4	2			2
Тема 22. Урок, як основна форма шкільного навчання історії.	14	1	1			12	14	1			13
Тема 23. Спостереження, аналіз та оцінка процесу навчання.	34	2	-			32	34	1			33
Тема 24. Перевірка результатів навчання та оцінювання начальних досягнень учнів на уроках історії.	4	2	2			-	4	-			4
<i>Разом за змістовим модулем 6</i>	<i>56</i>	<i>7</i>	<i>5</i>			<i>44</i>	<i>56</i>	<i>4</i>			<i>52</i>
Змістовий модуль 7. Тернери навчання історії.											
Тема 25. Тернери навчання історії.	8	-	8			-	8	-			8
Тема 26. Позакласні та позашкільні можливості навчання історії.	30	-	-			30	30	-			30
<i>Разом за змістовим модулем 7</i>	<i>38</i>	<i>-</i>	<i>8</i>			<i>30</i>	<i>38</i>	<i>-</i>			<i>38</i>

<i>Усього годин</i>	252	36	72	-	-	144	252	8	-	-	-	244
---------------------	-----	----	----	---	---	-----	-----	---	---	---	---	-----

5. Теми семінарських занять

<i>№ з/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин</i>
1.	Зміст шкільної історичної освіти	42
2.	Традиційність та модерність в навчанні історії	8
3.	Шкільний підручник	10
4.	Текстові засоби в навчанні історії	6
5.	Наочні засоби у навчанні історії	12
6.	Технічні засоби навчання (ТЗН)	1
7.	Засоби й прийоми орієнтування в історичному просторі та часу	6
8.	Розвивальна форма навчання історії	
9.	Диференціація та індивідуальні форми роботи на уроках історії	4
10.	Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти	4
11.	Від навчальної програми до поурочного плану.	2
12.	Урок, як основна форма шкільного навчання історії.	1
13.	Перевірка результатів навчання та оцінювання початкових досягнень учнів на уроках історії	2
14.	Тернери навчання історії.	8
	Всього:	72

6, 7. Практичні і лабораторні заняття – не передбачені навчальним планом

8. Самостійна робота

<i>№ з/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин</i>
1.	Історія викладання історії.	40
2.	Наочні засоби у навчанні історії	12
3.	Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні	10
4.	Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії	8
5.	Урок, як основна форма шкільного навчання історії.	12
6.	Позакласні та позашкільні можливості навчання історії.	32
	Разом	144

9. Індивідуальні завдання

Курсова робота з курсу, реферат, доповідь.

10. Методи навчання

Проблемно-тематичний, аналізу і синтезу, порівняльний.

11. Методи контролю

Письмова контрольна робота, модульні контрольні роботи, підготовка реферату, колоквиум, співбесіда, індивідуальна бесіда

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Під час виставлення підсумкової оцінки за навчальну дисципліну заліковий кредит (100% = 100 балів) розподіляється для оцінювання в балах рівня, якості та обсягу знань, умінь та навичок студента таким чином:

1. Відвідування лекцій та практичних занять - 5 балів.

- 2. *Участь у семінарському занятті* - максимальна оцінка за виступ - 3 бали; максимум за роботу на семінарських заняттях - 30 балів.
- 3. *Індивідуальна робота* -
 - самостійна робота - 10 балів;
 - індивідуальна робота (реферат, есе, доповідь, презентація) - 10 балів;
 - науково-дослідна робота (участь в конференції, наукова стаття, конкурсна робота, участь в олімпіадах) - 10 балів

Всього - до 30 балів

4. *Поточний контроль* -

Модульні контролю, зокрема тестування, виконання творчих завдань.
Всього - 5 балів

5. *Підсумковий контроль* - 30 балів.

Якщо підсумковий контроль - залік, 30 балів підсумкового контролю розподіляється між пунктами 2 і 3 (за участь в семінарському занятті - до 45 балів, індивідуальна робота - до 45 балів)

13. Методичне забезпечення

Заочні засоби, відеофільми, методичні рекомендації, мультимедійні засоби.

14. Рекомендована література

Базова

118. A pedagógusok pedagógiája. Szerk.: Golnhofer Erzsébet és Nahalka István. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2001.
119. BORUZS – JACSMENIK: Évfordulók, események kalendárium. KheriÓN'97 Kft, Debrecen, 1999.
120. CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
121. F. DÁRDAI Ágnes: Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. I-II. kötet. Bp., 2006.
122. FOKI Tamás: Tanári kézikönyv a Képes történelmi atlasz használatához. Cartographia Kft. Bp., 2003.
123. KARLOVITZ János: Tankönyv: elmélet és gyakorlat. Bp., Nemzeti tankönyvkiadó, 2001.
124. KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
125. KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
126. Ki kicsoda a történelemben – bármely kiadása
127. KNAUSZ Imre: Történelem és oktatás. FPI, Bp., 1998.
128. SZABOLCS Ottó – Veresegyházi Béla: Rajzos vázlatok a történelem tanításához. Korona Kiadó, Bp., 1999.
129. SALLAI József – Veress Géza: A történelem tanítása. Tankönyvkiadó, Bp. 1977.
130. ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.

Допоміжна

131. A
 NTONI Alfonz: Az Európai Unió oktatási stratégiái. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 3. sz.
132. Az évszámokon innen és túl... Megújuló történelemtanítás. Szerk.: Knausz Imre. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.
133. B
 ÜKI Pálné: A könyvek szerepe, jelentősége a történelemórákon. Módszertani közlemények, 1984. 3. sz.
134. DÁRDAI Ágnes: A tankönyvkutatás alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Bp., - Pécs, 2002.
135. FARKAS Zoltán: Az informatikai eszközök felhasználása a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 11. sz.
136. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. I. Kötet. A kezdetektől 1868-ig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.

137. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. II. Kötet. 1868-tól a 20. század első évtizedéig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.
138. FELKAI László: A kultuszminiszter: gr. Apponyi Albert. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 7. sz.
139. GÖNZÖL Enikő: A történelem tananyag változásai Magyarországon az elmúlt száz évben. ELTE BTK, Bp., 1999.
140. GYÁNI Gábor: Mit várhat az iskola a szkeptikus történelemtanítástól? Új Pedagógiai Szemle. 1997. 4. sz.
141. HAMERS, J. H. M.–Overtoom, M. Th.: A gondolkodásra nevelés európai programja. Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
142. HUSZÁR János: Helytörténet a történelemtanításban. Történelemtanítás, 1986. 4. sz. 6-10. o.
143. JAKAB György: A történelem tanítása az ezredfordulón. I. rész. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 6. sz., II. rész Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
144. Játékos történelem – történelmi játékok. Szerk.: Kövessi Erzsébet. BMK, Bp. 1984.
145. KARLOVICZ János: A tankönyvkészítés tényezői. Pedagógiai Szemle, 1987. 2. sz. 135-146. old.
146. KATONA András: A tantárgy-pedagógia kérdéséhez – a történelemtanítás felől szemlélve. Új Pedagógiai Szemle, 1997. 6. sz.
147. KATONA András: Módszertan – tantárgy-pedagógia – történelemtanítás. Módszertani lapok. Történelem, 1995. 2. sz. 1-14. old.
148. KOLLER Boglárka: Tankönyvek az Európai Unióban. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 1. sz.
149. KOTSCHY Beáta: Felkészülés a tanítási órára. Köznevelés, 1987. 3. sz. 16-18. old.
150. KOWALSKI, Jacek: Oktatási és tantervreform Lengyelországban. Új Pedagógiai Szemle. 1998. 7. sz.
151. LÉNÁRT Béla: Honismeret és fakultáció. Történelemtanítás, 1985. 3. sz. 8-12. old.
152. MARTINÁK Jánosné – Váradi Györgyné: Történelemóra és iskolai könyvtár. Történelemtanítás, 1984. 1. sz. 11-14. old.
153. MÁTRAI Zsuzsa: *Érettségi és felvételi külföldön. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.*
154. MEZEI Éva: Történelmi játékok. In: Gyerekek, évszázadok, kalandok. Szerk.: Trencsényi László és Váradi István. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó; Bp. 1986.
155. MIHÁLYI Ildikó: Állampolgári nevelés a francia iskolákban. Új Pedagógiai Szemle, 2001. 6. sz.
156. MILTÉNYI Miklós: Játékos módszerek a történelemtanításban. Iskolakultúra, 1992. 4. sz. 49-53. old.
157. MOLNÁR Jánosné: Történelemóra a múzeumban. Történelemtanítás, 1978. 4. sz. 7-9. old.
158. NÉMETH András-Ehrenhard Skiera: Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.
159. NOVOK Rostás László: Így készíthetünk történelem tanmenetet. Köznevelés, 1980. 22. sz. 15. old.
160. OLLÉ János – SZIVÁK Judit: MÓD—SZER—TÁR. Módszertani tanulságok gyakorlati kézikönyve pedagógusoknak. / DVD melléklettel/. OKKER Kiadó, Bp., 2006.

161. Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979
162. Pók, Attila 2010. European History – Still a Challenge, In: How to (RE)Write European History. History and Text Book Projects in Retrospect. Edited by Oliver Rathkolb. StudienVerlag, Innsbruck-Wien-Bozen, ld. még
http://ises.hu/webimages/Attila_Pok_European_History_Still_a_Challenge.pdf
163. SZABÓ László: Az iskolának nevelnie is kell. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 1. sz.
164. SZABOLCS Ottó – Katona András: Történelem tantárgy-pedagógiai olvasókönyv. Dokumentumok a történelemtanítás történetének és módszertanának tanulmányozásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2006.
165. SZABOLCS Ottó: A történelem határmezsgyéjén. Hét témavázlat történelemtanároknak. ELTE BTK, Bp., 2003.
166. SZABOLCS Ottó: Az iskolai megismerés forradalmi. CD-ROM és számítógép a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1997. 11. sz.
167. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: *A nemzeti történelem oktatásáról Kárpátalján két felmérés tükrében*. In. Acta Beregsasiensis. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve. 2007, VI. évf. 1. kötet.
168. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: A történelemoktatás jelenlegi helyzete Ukrajnában (eredmények és problémák, rövid kitekintéssel a jövőre). In. Történelempedagógiai füzetek №15, Bp., 2003.
169. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: A történelemoktatás távlati Ukrajnában (Gondolatok egy tervezet kapcsán). In. Közoktatás. VIII. évf. 2001/3.
170. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: *A történelemtanítás tündöklése és bukása. (Reformok és kísérletek Ukrajnában)*. In. Közös értékeink. Tanulmánykötet. Szerk.: Gabóda Béla és Lipcsei Imre. PoliPrint, Ungvár, 2004.
171. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: Töretlenül és (szinte) változatlanul. A történelemtanítás régen és ma a k. h. 22-44°-a között, Ukrajnában. In. Történelempedagógiai Füzetek. 25. sz. Bp. 2007.
172. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: Új általános iskolai történelemtankönyveink. In. Közoktatás, 2002/1. szám.
173. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: Két évtized tükrében. Az iskolai történelemtanítás helyzetének alakulása Ukrajnában. (1991-2011). In. „Így maradok meg hírvivőnek”. In memoriam Soós Kálmán. Tanulmányok Soós Kálmán emlékére. Beregszász-Ungvár, II. Rákóczi Ferenc KMF-PoliPrint, 2012.
174. SZEBENYI Péter: A helyi tanterv készítésének elvei és lépései. In: Hogyan készítsünk helyi tantervet? Miskolc 1994. 5-31. old.
175. SZEBENYI Péter: Szakterem nálunk és külföldön. Történelemtanítás, 1971. 5. sz. 7-9. old.
176. SZEBENYI Péter: Tantervek nálunk és Európában. Köznevelés, 1990. 11. sz. 8-9. old.
177. SZEBENYI Péter: Tantervi szabályozás Európában. In: Tantervek külföldön. Szerk.: Horánszky Nándor. (A tantervelmélet forrásai 15.) OKI, Bp. 1993. VII-XII. o.l.d.
178. SZEBENYI Péter: Tantervkészítés egykor és most. Educatio, 1994. 3. sz. 345-354. old.
179. VÁRADI István: Történelmi játékok. Iskolakultúra, 1994. 19. sz. 45-48. old.

180. VARGA Katalin: Tantervi reformtörekvések a nagyvilágban. Új Pedagógiai Szemle, 1991. 6. sz. 79-83. old.
181. VERESS Judit: A történelemtanítás módszertanának pedagógiai alapjai. A szemelvényeket válogatta, a bevezető tanulmányt írta: Németh András. OKI, Bp., 1997.
182. WESZELY Ödön munkásságának tanterv- és művelődéstörténeti vonatkozásai. Tankönyvkiadó, Bp., 1
183. АНДРЕЕВСКАЯ Т. П. История древнего мира: Контрольные и проверочные работы. – Москва: АТС «Астрель», 2002.
184. БАРИНЕЦЬ О. В.: Використання ігор на уроках історії у 7-8 класах / Вступна стаття К. О. Баханова. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство»). Вип. 01 (85)).
185. БАХАНОВ К. О.: Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. Посібник для вчителя. Київ: Видавництво »ГЕНЕЗА», 1996.
186. БРАНДТ М. Ю. История древнего мира. 5 класс. Учебно-методическое пособие. – Москва, 2002.
187. Все для учителя. № 2. 2000р., № 2-3, 4. 2001р., № 26. 2001р.
188. ГИРИЧ Ігор. Національний дискурс як забороло від ксенофобії, або як наші мінуси зробити плюсами. *Історія в школах України*, 2008, №7-8.
189. ГИРИЧ Ігор. Страсті навколо підручників з історії: підручник як головний засіб будівництва держави. In: Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – Випуск 16: На пошану докора історичних наук проф. С. В.Кульчицького з нагоди 70-річчя від дня народження та 50-річчя наукової праці/ відп. Ред. В.Смолій: В 2-х частинах. – Ч. 1. – Київ. – с. 243-252.
190. ГИРИЧ Ігор. Українська історична освіта на початку ХХІ ст.: від обмежень філософії етноцентризму до концепції засвоєння «чужого» як «свого». *Історія в школах України*, 2009, №5.
191. ГИРИЧ Ігор. Якої реорганізації потребує шкільна історія? *Історія в школах України*, 2008, №10.
192. ГІСЕМ, Наталія. Олімпіадні та інші творчі завдання. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
193. ГОНЧАРУК К. Тесты по истории древнего мира. – Москва, 1996.
194. ГОРДЕР Г. И. Рабочая тетрадь по истории древнего мира. – Москва, 1996.
195. ГУПАН Нестор. «Нові підходи до вибору і структурування змісту підручника з історії України» (Актуальне інтерв'ю). *Історія в школах України*, 2008, №9.
196. Історія стародавнього світу в літературних творах: Хрестоматія для 6 класу серед. Шк. / Упоряд. К. І. Кричал. – Київ: Ірпінь: ВТО «Прун», 1998.
197. Історія стародавнього світу: Навчальний посібник для 6 класу середньої загальноосвітньої школи / Авт.-упоряд.: І. Я. Щупак, С. О. Голованів, Щ. П. Решетникова // під ред. І. Я. Щупака. – Запоріжжя: Прем'ер, 1999.
198. КОЖЕМ'ЯКА. 20 ігор історії стародавнього світу. Київ, 2003.
199. КОМАРОВ Юрій. Підручник: яким йому бути? *Історія в школах України*, 2009, №6.
200. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станіслав. Державний стандарт освіти й вимоги до нового покоління підручників з історії, In: Українська історична дидактика:

- Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
201. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія Батьківщини в шкільних підручниках. *Дзеркало тижня*, 2002, 3-9 серпня.
202. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія і час. Роздуми історика. *Український Історичний Журнал*. 1992. №4.
203. КУРИЛІВ В. І. Методика викладання історії: Навч. Посіб. – Харків-Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008.
204. МИСАН, Віктор. Багатоперспективність у змісті шкільних курсів історії. *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
205. МИСАН, Віктор. Полікультурна історія України. *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 27-31 р.
206. МИСАН, Віктор. Полікультурність у змісті шкільної історії: вимога часу чи забаганка науковців? *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 23-26 р.
207. МИСАН, Віктор. Проблема суб'єктивізації змісту в шкільних підручниках історії. *Історія в школах України*, 2010, №3.
208. МИСАН, Віктор. Як в умовах суб'єктивізації навчального змісту вивчати шкільну історію? *Історія в школах України*, 2010, №4.
209. МИЦИК Юрій. Нове чи призабуте старе: міркування про книжку «Шкільна історія очима істориків-науковців». *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
210. МОКРОГУЗ О. П., ЄРМОЛЕНКО А. О. Дидактичні ігри на уроках історії. 5-9 класи. Харків: Основа, 2004.
211. ОСТРОВЕРХОВА Надія: Нестандартні форми навчання (Нетрадиційні форми організації навчально-виховного процесу та їх аналіз). Директор школи. 2001. № 40-42.
212. ПОРТНОВ А. Terra hostica. Образ России в украинских школьных учебниках истории после 1991 года. *Неприкосновенный запас* [Москва]. 2004. № 4(36). (<http://magazines.russ.ru/nz/2004/4/port12.html>) (<http://www.polit.ru/research/2004/12/14/portnov.html>) (http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=1733) 2011.05.20.
213. ПОРТНОВ А. Між «Центральною Європою» та «Русским миром»: Сучасна Україна у просторі міжнародних інтелектуальних дискусій. – Київ: НІСД
214. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України 5-11 класи, всесвітня історія 6-11 класи. Київ, "Шкільний світ". 2001.
215. Разом на одній землі. Історія України багатокультурна: Навчальний посібник. Головний редактор: Петро Кендзьор. – Львів: ЗУКЦ. 332 р.
216. СВЯТОКУМ, Оксана. Робота з текстовими джерелами на уроках історії в 5 класі. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
217. ТЕРНО Сергей. Полікультурна освіта: чи потрібна вона Україні? *Історія в школах України*, 2008, №9.
218. ТУРЧЕНКО Ф. Підручники історії перед перспективою «узгодження». *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*, 2011, №3.
219. УДОД О. Зміст української історичної освіти в сучасній російській історіографії: імперські стереотипи і міфи. *Історія в школах України*, 2006, №1.

220. УДОД О. Сучасні українські підручники з історії в оцінці польських та німецьких істориків. *Проблеми історії України*. – Вип. 9. – Київ.
221. УДОД Олександр: Концепція історичної освіти середньої загальноосвітньої 12-річної школи. *Освіта України*. № 18-19.
222. ХАРКІВСЬКА Н. І. Збірник задач та завдань з історії стародавнього світу. Харків, 1997.
223. ХВОРОСТЕНКО, Сергій. Використання інтернет-ресурсів на уроках історії. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
224. ЦВЭТКОВА Г. А. Дидактические материалы по истории древнего мира. – Москва, 2003.
225. Шаповал Юрій, Телус Магдалена. Передмова. In: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
226. ЯКОВЛЕВ Н. М., СОХОР А. М. Методика и техника урока в школе. – Москва: Просвещение, 1985.
227. ЯРМАЧЕНКО Микола: Реформування освіти та педагогічної науки в Україні. Історія та сучасність. - Директор школи, ліцеї та гімназії. - 2001. - № 3. - с. 18-44.
228. Освіта України
229. Інформаційний збірник Міністерства Освіти і Науки України
230. Історія в школах України
231. Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання
232. Історія України
233. Історія і правознавство
234. Új Pedagógia Szemle és az Iskolakultúra szakmai folyóiratok különböző számai

15. Інформаційні ресурси

1. www.nas.gov.ua
2. www.mon.gov.ua
3. <http://www.nbu.gov.ua/eb/ep.html>
4. www.epa.oszk.hu
5. www.mek.oszk.hu
6. www.oszk.hu/humanus
7. www.matarka.hu
8. www.tortenelemtanitas.hu
9. www.upsz.hu

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II**

Кафедра Історії та суспільних дисциплін

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ТА ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З КУРСУ**

Теорія та методика навчання історії

**для студентів заочної (дистанційної) форми навчання
по спеціальності 6.020302 «Історія»**

Розробник:
К.і.н., Самборовскі-Нодь І.І.

Затверджена на засіданні кафедри Історії та суспільних дисциплін.
Протокол № 1 від 29 серпня 2013 р.

Завідувач кафедри
К.і.н., Чотарі Ю.Ю.

Берегове - 2013

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “ *Теорія та методика навчання історії*” є надання студентам уявлення про основні закономірності навчання історії та теоретичні засади історичної дидактики, сформувати уміння, які будуть використані у практиці навчання та виховання школярів на уроках історії. Теоретична та практична демонстрація викладання історії у шкіл.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “ *Теорія та методика навчання історії*” є підготовка студентів до безпосередньої шкільної роботи, а також до того, щоб майбутні вчителі історії завжди знали: що, чому та як вони навчають; у кожній фазі викладання постійно і послідовно використовували обмірковані принципи, наочні засоби та могли обґрунтувати їх використання.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет, завдання та зв'язки дисципліни з іншими педагогічними предметами; історію вітчизняного та зарубіжного викладання історії; виховані та дидактичні принципи з викладання історії; фази пізнавального процесу; фази процесі використання знань; предметну структуру історичних знань; види та типи навчальних програм; зв'язок між навчальною програмою, календарним планом та тематичним планування; типи уроків; основні принципи аналізу уроку; різноманітні засоби та методи, які застосовуються при викладанні історії; структуру та зміст вітчизняних підручників ЗОШ з історії.

вміти: складати навчальну програму, календарного плану та тематичного планування; складати різноманітні поурочні конспекти згідно сучасних вимог; дати поліграфічну, методичну та змістову характеристику шкільних підручників; дати реальний аналіз відвідуваного уроку; реально контролювати та оцінювати знання та вміння учнів; ефективно використовувати історичну карту та атласи на уроці; застосовувати різноманітні засоби та методи викладання історії на уроці.

4. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Вступ до методики навчання історії.
2. Ціль, структура та основні принципи викладання історії в школі.
3. Засоби навчання у викладання історії.
4. Методичні прийоми у ході здобуття знань.
5. Пізнавальні вміння та здібності учнів на уроці історії.
6. Документи в навчанні історії.
7. Тернери навчання історії.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин в заочній формі навчання				
	у тому числі				
	усього	л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Вступ до спец-дидактику історії.					
Тема 1. Методика навчання історії як галузь науки.	2	-			2
Тема 2. Історія викладання історії.	40	-			40
Разом за змістовим модулем 1	42	-			42
Змістовий модуль 2.					
Ціль, структура та основні принципи викладання історії в школі.					
Тема 3. Ціль та структура викладання історії в школі в сучасній Україні.	4	2			2
Тема 4. Зміст шкільної історичної освіти.	4	1			3
Тема 5. Специфічні виховальні принципи в навчанні історії.	4	-			4
Тема 6. Специфічні дидактичні принципи та завдання в навчанні історії.	2	-			2
Тема 7. Традиційність та модерність в навчанні історії.	8	-			8
Разом за змістовим модулем 2	22	3			19
Змістовий модуль 3.					
Засоби навчання у викладання історії.					
Тема 8. Поняття методів та засобів навчання у викладання історії.	2	-			2
Тема 9. Шкільний підручник.	12	1			11
Тема 10. Текстові засоби в навчанні історії.	8	-			8
Тема 11. Наочні засоби у навчанні історії.	26	-			26
Тема 12. Технічні засоби навчання (ТЗН).	2	-			2
Тема 13. Засоби й прийоми орієнтування в історичному просторі та часу.	8	-			8

<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	58	1			57
Змістовий модуль 4. Методичні прийоми у ході здобуття знань.					
Тема 14. Методичні принципи викладання історії в школі.	2	-			2
Тема 15. Живе слово та його роль.	2	-			2
Тема 16. Розвивальна форма навчання історії.	4	-			4
Тема 17. Диференціація та індивідуальні форми роботи на уроках історії.	6	-			6
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	14	-			14
Змістовий модуль 5. Пізнавальні вміння та здібності учнів на уроці історії.					
Тема 18. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти.	4	-			4
Тема 19. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні.	10	-			10
Тема 20. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.	8				
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	22	-			22
Змістовий модуль 6. Документи в навчанні історії.					
Тема 21. Від навчальної програми до поурочного плану.	4	2			2
Тема 22. Урок, як найважливіша форма шкільного навчання історії.	14	1			13
Тема 23. Аналіз та процесу навчання.	34	1			33
Тема 24. Контроль та оцінювання на уроці історії.	4	-			4
<i>Разом за змістовим модулем 6</i>	56	4			52
Змістовий модуль 7. Тернери навчання історії.					
Тема 25. Тернери навчання історії.	8	-			8
Тема 26. Позаурочні та позашкільні можливості навчання історії.	30	-			30
<i>Разом за змістовим модулем 7</i>	38	-			38
Усього годин	252	8	-		144

4. ПОРЯДОК НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

- користуючись даним посібником, студент ознайомлюється із темою контрольної роботи, визначається із змістом та обсягом кожного питання у запропонованому плані;
- опрацьовує літературу, рекомендовані до теми;
- за необхідністю здійснює самостійний пошук відповідної літератури;
- складає конспект до кожного пункту плану контрольної роботи, формулює висновки до питань;
- узгоджує складові частини контрольної роботи, формулює узагальнюючий висновок;
- письмово виконує контрольну роботу (орієнтовний обсяг 8-10 аркушів формату А4);
- виконана контрольна робота здається на кафедру історії та суспільних дисциплін не пізніше, ніж за два тижні до початку сесії (адреса кафедри: м. Берегово, пл. Кошута, 6.);
- подана на кафедру контрольна робота оцінюється “зараховано”, вона виконана відповідно вимогам, і “не зараховано”, якщо не відповідає їм;
- термін перевірки контрольної роботи – два тижні.

5. Вимоги до контрольної роботи

1. Контрольна робота пишеться тільки з тієї теми, яка закріплена за студентом.
2. Робота виконується згідно до запропонованого плану.
3. Кожне питання контрольної роботи висвітлюється окремо. Питання повинні бути чітко відокремлені одне від одного. Працюючи над кожним питанням, необхідно звернути увагу на його основні аспекти, не порушуючи послідовності і логічності викладення матеріалу. Слід звернути увагу на терміни, визначення, які зустрічаються в темі, навести їх пояснення. В кінці кожного питання потрібно зробити висновок.
4. Крім висновків до кожного питання, студент повинен зробити узагальнюючі висновки до всієї контрольної роботи.

Теми та план контрольних робіт

Тема 1. Методика навчання історії як галузь науки.

- a) Поняття "Методика навчання історії в школі".
- b) Основні складові процеси навчання історії.
- c) Задачі й функції методики.
- d) Мета навчальної дисципліни „Методики навчання історії в школі”.
- e) Зв'язок методики навчання історії з іншими науками.

- f) Методи наукового дослідження шкільного навчання історії.

Тема 2. Історія викладання історії.

- a) Формування методики навчання історії як науки.
- b) Розвиток методики навчання історії у ХУІІІ-ХІХ ст.
- c) Дидактичні пошуки першої третини ХХ ст.
- d) Методика навчання історії в радянській школі.
- e) Розвиток методики навчання історії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 3. Мета та структура викладання історії в школі в сучасній Україні.

- a) Мета та структура викладання історії в школі в сучасній Україні.
- b) Лінійний, концентричний та спіральний підхід до структури шкільної історичної освіти: їх достоїнства та недоліки.
- c) Сучасна структура шкільної історичної освіти в Україні.

Тема 4. Зміст шкільної історичної освіти.

- a) Основні компоненти змісту історичної освіти.
- b) Історичні факти і їх класифікація.
- c) Теоретичний матеріал в історичних курсах.
- d) Співвідношення фактів і теорії в курсах основної школи.

Тема 5. Специфічні виховальні принципи в навчанні історії.

- a) Загальні та індивідуальні програми, питання диференціації.
- b) Виховальні завдання на уроці історії по культурним благам.
- c) Наукове, етичне, естетичне та світоглядне виховання.
- d) Виховання на діалектичне мислення завдяки побачення історичних зв'язків. Виховальні завдання на уроці історії по діяльностям психіки.
- e) Розумове виховання на уроці історії: розвиток здібностей спостереження, спогади, пам'яті та розумового процесів учнів.
- f) Виховання почуттів: інтелектуальна, естетична, моральна.

Тема 6. Специфічні дидактичні принципита завдання в навчанні історії.

- a) Елементи та дидактичні завдання процесу навчання: побудова мікро- та макроструктури, елементи їхньої внутрішньої структури.
- b) Мотивація на уроці історії: як зробити привабливим нашого предмета, викликання інтересу, зацікавленість у засвоюванні.

Тема 7. Традиційність та модерність в навчанні історії.

- a) Елементи, методи, принципи навчання, яких варто зберегти, яких треба міняти, та яких треба ввести.

- b) Історичні зміни у шкільному навчанні: характерні методичні елементи та проблематика традиційних шкіл.
- c) Найголовніші шкільні концепції реформної педагогіки: засновники, теоретичні основи, практичні особливості.
- d) Зміни вчительської роботи та предметного середовища шкільного навчання.
- e) Можливості методичного різноманітного навчання. Навчання історії на рубежі ХХ–ХХІ-х століть.

Тема 8. Поняття методів та засобів навчання у викладання історії.

- a) Проблема методів навчання історії та їх класифікація.
- b) Фактори які визначають вибір методів та засобів навчання.
- c) Прийоми і засоби навчання історії.
- d) Комплексні фази придбання знань.

Тема 9. Шкільний підручник.

- a) Поняття підручника. Функції та типи підручників.
- b) Основи теорії та вимоги до підручників, фактори написання підручників.
- c) Функції модерного підручника.
- d) Як використати на уроці методичні можливості підручника
- e) Методичні, формальні та змістові можливості аналізу підручників:
 - a. критерії Фалка Пингела,
 - b. критерії ЄВРОКЛЮ,
 - c. угорська модель аналізу підручників.
- f) Структура, зміст та дидактичний аналіз підручників історії незалежної України.

Тема 10. Текстові засоби в навчанні історії.

- a) Класифікація текстових засобів.
- b) Текстові засоби – учнівські посібники
- c) Методика роботи з історичним документом.
- d) Наукова-популярна література, художня література у навчанні історії.
- e) Посібники для вчителів.
- f) Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії.

Тема 11. Наочні засоби у навчанні історії.

- a) Поняття та класифікація наочних засобів.
- b) Методика роботи з речовими пам'ятками й образною наочністю.
- c) Візуальні наочні засоби:
 - a. картини,
 - b. фоліотранспаренти,
 - c. дошкові малюнки.

- d) Поняття статистичного рядка та його типи.
- e) Таблиці, їхні використання та основні вимоги виготовлення.
- f) Діаграми, як зображення простірних змін в економіці, суспільства чи населення.
- g) Графіки та лінійні діаграми, картограми, піктограми.
- h) Аплікації та застосування опорних схем та сигналів у навчанні історії.
- i) Лап-буки, як простірні засоби навчання.
- j) Моделі та макети у навчанні історії.

Тема 12. Технічні засоби навчання (ТЗН).

- a) Класифікація технічних засобів навчання.
- b) Аудіовізуальні засоби.
- c) Методика роботи з ТЗН.
- d) Комп'ютер на уроці історії. Функціональні можливості комп'ютера та його обмеження і проблеми.

Тема 13. Засоби й прийоми орієнтування в історичному просторі та часу.

- a) Формування здібності орієнтація в топографічному просторі.
- b) Орієнтація в історичному просторі, значення географічного середовища.
- c) Засоби що зображають просторні зв'язки.
- d) Топографія на уроці історії. Ігрові можливості з картою.
- e) Формування здібності орієнтації в історичному часі.
- f) Засоби що допомагають виробити здібностей орієнтації в історичному часі
- g) Ігрові можливості.

Тема 14. Методичні принципи викладання історії в школі.

- a) Методичні принципи викладання історії.
- b) Навчання історії, яка базується на оповідання фактів.
- c) Запам'ятовування та порозуміння фактів.
- d) Використання історичних знань.
- e) Підготовка до самостійної діяльності.

Тема 15. Живе слово та його роль.

- a) Методика яка базується на живе слово.
- b) Роль та функції живого слова на уроці історії.
- c) Типологізація усних методів.
- d) Монологічні методи та вимоги до них:
 - a. оповідання, описи,
 - b. характеристика, пояснення,
 - c. учнівська розповідь.

- e) Діалогічні методи та вимоги до них:
 - a. обміркування,
 - b. дискусія та диспут,
 - c. драматизація,
 - d. вчительські питання.
- f) Специфіка використання різних типів живого слова у різних вікових групах.

Тема 16. Розвивальна форма навчання історії.

- a) Мета розвивальної форми навчання історії – самостійна робота учня.
- b) Планування самостійної роботи учнів.
- c) Розвивання здібностей здобування знань в учнів з допомогою завдань.
- d) Виготворення різних розвивальних завдань.

Тема 17. Диференціація та індивідуальні форми роботи на уроках історії.

- a) Проблематика та поняття диференціації та індивідуальні форми роботи на уроках історії в сучасній методиці.
- b) Робота на уроках історії з обдарованими та талановитими учнями.
- c) Робота з відстаючими учнями.
- d) Стратегія "навчити вчитися".
- e) Індивідуальні форми роботи на уроках історії.

Тема 18. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти.

- a) Поняття про вміння в методиці навчання історії.
- b) Змістові питання пізнавального процесу історії.
- c) Види пізнавальних умінь, що формуються у шкільних курсах історії:
 - a. хронологічні та картографічні вміння, інформаційні (уміння працювати з джерелами),
 - b. мовленні (усно та письмово описувати історичні події і явища), логічні (аналізувати, пояснювати історичні факти),
 - c. аксіологічні (формування версій та оцінки історичного руху і розвитку).
- d) Методика формування пізнавальних умінь: вікова специфіка.

Тема 19. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні.

- a) Проблема вивчення пізнавальних можливостей школярів у методиці навчання історії.
- b) Пізнавальні процеси у навчанні історії.
- c) Особливості пізнавального інтересу учнів до історії.
- d) Проблема диференційованого підходу до учнів у навчанні історії.

Тема 20. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.

- a) Способи вивчення пізнавального інтересу учнів до історії.
- b) Визначення рівня розвитку пізнавальних здібностей школярів до вивчення історії.
- c) Пізнавальні завдання як засіб діагностики і розвитку пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.

Тема 21. Від навчальної програми до поурочного плану.

- a) Теоретичні основи навчальної програми:
 - a. поняття навчальної програми,
 - b. типологія, завдання,
 - c. складові частини навчальних програм.
- b) Головні типи навчальної програми які використовуються в Західній Європі.
- c) Робоча програма, планування та тематичні плани до навчання історії.
- d) Поурочний план.

Тема 22. Урок, як найважливіша форма шкільного навчання історії.

- a) Поняття навчального уроку.
- b) Типологія уроків історії по змісту, по завданням, по віковими знаками учнів.
- c) Традиційні форми проведення уроків історії, їх структурні елементи.
- d) Методика проведення різних типів традиційних уроків історії.
- e) Нестандартні (нетрадиційні) форми проведення уроків історії, їх структурні елементи.
- f) Методика проведення різних типів нестандартних (нетрадиційних) уроків історії.
- g) Підготовка вчителя до уроку: поурочний план.
- h) Інтерактивне навчання історії.

Тема 23. Спостереження, аналіз та оцінка процесу навчання.

- a) Спостереження майбутніх педагогів на фахової практиці: мета та функції.
- b) Щоденник спостережень: форма та методи ведення.
- c) Самоаналіз проведеного уроку: помилки та результати.
- d) Аналіз відвідуваного уроку: план та структура аналізу.
- e) Оцінка процесу навчання.

Тема 24. Перевірка результатів навчання та оцінювання початкових досягнень учнів на уроках історії

- a) Проблема перевірки та оцінювання результатів навчання історії.
- b) Форми та функції перевірки.
- c) Принципи контролю.
- d) Сучасні підходи до оцінювання рівня навчальних досягнень школярів на уроках історії, критерії оцінювання, види оцінювання. Рівні навчальних досягнень.
- e) Технологія оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів з історії в основній школі у контексті компетентнісного підходу.

Тема 25. Тернери навчання історії.

- a) Тернери навчання історії: кабінети та класи.
- b) Музеї та навчання історії, їх зв'язок та взаємозв'язок, музейний урок та урок історії в музеї.
- c) Бібліотека як тернер навчання історії: бібліотечний урок та урок історії в бібліотеці.
- d) Факультативна робота та історичний кружок: доповнення та розширення знань.

Тема 26. Позакласні та позашкільні можливості навчання історії.

- a) Краєзнавча прогулянка яка зв'язана з темою уроку та яка не зв'язана з конкретною темою уроку.
- b) Одно- та багатоденна історична екскурсія з класом: мета, функції, обов'язкові заходи та мери безпеки.
- c) Музейне заняття з листками, завдання з краєзнавчої тематики.
- d) Предметні ігри-змагання та олімпіади.

6. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО ЛИСТА КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА З КУРСУ “ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ”

СТУДЕНТА (КИ) ГРУПИ
Кіш А.Г.

10. Рекомендована література:

Базова: підручники та навчальні посібники

235. A pedagógusok pedagógiája. Szerk.: Golnhofer Erzsébet és Nahalka István. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2001.
236. BORUZS – JACSMENIK: Évfordulók, események kalendáriuma. Kheriön'97 Kft, Debrecen, 1999.
237. CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
238. F. DÁRDAI Ágnes: Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. I-II. kötet. Bp., 2006.
239. FOKI Tamás: Tanári kézikönyv a Képes történelmi atlasz használatához. Cartographia Kft. Bp., 2003.
240. KARLOVITZ János: Tankönyv: elmélet és gyakorlat. Bp., Nemzeti tankönyvkiadó, 2001.
241. KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
242. KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
243. Ki kicsoda a történelemben – bármely kiadása
244. KNAUSZ Imre: Történelem és oktatás. FPI, Bp., 1998.
245. SZABOLCS Ottó – Veresegyházi Béla: Rajzos vázlatok a történelem tanításához. Korona Kiadó, Bp., 1999.
246. SALLAI József – Veress Géza: A történelem tanítása. Tankönyvkiadó, Bp. 1977.
247. ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.

Допоміжна

248. ANTONI Alfonz: Az Európai Unió oktatási stratégiái. Új Pedagógiai Szemle. 1999/3.
249. Az évszámokon innen és túl... Megújuló történelemtanítás. Szerk.: Knausz Imre. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.
250. BÜKI Pálné: A könyvek szerepe, jelentősége a történelemórákon. Módszertani közlemények, 1984. 3. sz.
251. DÁRDAI Ágnes: A tankönyvkutatás alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Bp., - Pécs, 2002.
252. FARKAS Zoltán: Az informatikai eszközök felhasználása a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 11. sz.
253. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. I. Kötet. A kezdetektől 1868-ig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.
254. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. II. Kötet. 1868-tól a 20. század első évtizedéig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.
255. FELKAI László: A kultuszminiszter: gr. Apponyi Albert. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 7. sz.

256. GÖNZÖL Enikő: A történelem tananyag változásai Magyarországon az elmúlt száz évben. ELTE BTK, Bp., 1999.
257. GYÁNI Gábor: Mit várhat az iskola a szkeptikus történelemtanítástól? Új Pedagógiai Szemle, 1997. 4. sz.
258. HAMERS, J. H. M.–Overtoom, M. Th.: A gondolkodásra nevelés európai programja. Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
259. HUSZÁR János: Helytörténet a történelemtanításban. Történelemtanítás, 1986. 4. sz. 6-10. o.
260. JAKAB György: A történelem tanítása az ezredfordulón. I. rész. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 6. sz., II. rész Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
261. Játékos történelem – történelmi játékok. Szerk.: Kövessi Erzsébet. BMK, Bp. 1984.
262. KARLOVICZ János: A tankönyvkészítés tényezői. Pedagógiai Szemle, 1987. 2. sz. 135-146. old.
263. KATONA András: A tantárgy-pedagógia kérdéséhez – a történelemtanítás felől szemlélve. Új Pedagógiai Szemle, 1997. 6. sz.
264. KATONA András: Módszertan – tantárgy-pedagógia – történelemtanítás. Módszertani lapok. Történelem, 1995. 2. sz. 1-14. old.
265. KOLLER Boglárka: Tankönyvek az Európai Unióban. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 1. sz.
266. KOTSCHY Beáta: Felkészülés a tanítási órára. Köznevelés, 1987. 3. sz. 16-18. old.
267. KOWALSKI, Jacek: Oktatási és tantervreform Lengyelországban. Új Pedagógiai Szemle, 1998. 7. sz.
268. LÉNÁRT Béla: Honismeret és fakultáció. Történelemtanítás, 1985. 3. sz. 8-12. old.
269. MARTINÁK Jánosné – Váradi Györgyné: Történelemóra és iskolai könyvtár. Történelemtanítás, 1984. 1. sz. 11-14. old.
270. MÁTRAI Zsuzsa: *Érettségi és felvételi külföldön. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.*
271. MEZEI Éva: Történelmi játékok. In: Gyerekek, évszázadok, kalandok. Szerk.: Trencsényi László és Váradi István. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó; Bp. 1986.
272. MIHÁLYI Ildikó: Állampolgári nevelés a francia iskolákban. Új Pedagógiai Szemle, 2001. 6. sz.
273. MILTÉNYI Miklós: Játékos módszerek a történelemtanításban. Iskolakultúra, 1992. 4. sz. 49-53. old.
274. MOLNÁR Jánosné: Történelemóra a múzeumban. Történelemtanítás, 1978. 4. sz. 7-9. old.
275. NÉMETH András-Ehrenhard Skiera: Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.
276. NOVOK Rostás László: Így készíthetünk történelem tanmenetet. Köznevelés, 1980. 22. sz. 15. old.
277. OLLÉ János – SZIVÁK Judit: MÓD—SZER—TÁR. Módszertani tanulságok gyakorlati kézikönyve pedagógusoknak. / DVD melléklettel/. OKKER Kiadó, Bp., 2006.
278. Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979
279. Pók, Attila 2010. European History – Still a Challenge, In: How to (RE)Write European History. History and Text Book Projects in Retrospect. Edited by Oliver Rathkolb. StudienVerlag, Innsbruck-Wien-Bozen, ld. még http://ises.hu/webimages/Attila_Pok_European_History_Still_a_Challenge.pdf
280. SZABÓ László: Az iskolának nevelnie is kell. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 1. sz.
281. SZABOLCS Ottó – Katona András: Történelem tantárgy-pedagógiai olvasókönyv. Dokumentumok a történelemtanítás történetének és módszertanának tanulmányozásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2006.
282. SZABOLCS Ottó: A történelem határmezsgyéjén. Hét témavázlat történelemtanároknak. ELTE BTK, Bp., 2003.

283. SZABOLCS Ottó: Az iskolai megismerés forradalmi. CD-ROM és számítógép a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1997. 11. sz.
284. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: *A nemzeti történelem oktatásáról Kárpátalján két felmérés tükrében*. In. Acta Beregsasiensis. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve. 2007, VI. évf. 1. kötet.
285. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: A történelemoktatás jelenlegi helyzete Ukrajnában (eredmények és problémák, rövid kitekintéssel a jövőre). In. Történelempedagógiai füzetek №15, Bp., 2003.
286. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: A történelemoktatás távlati Ukrajnában (Gondolatok egy tervezet kapcsán). In. Közoktatás. VIII. évf. 2001/3.
287. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: *A történelemtanítás tündöklése és bukása. (Reformok és kísérletek Ukrajnában)*. In. Közös értékeink. Tanulmánykötet. Szerk.: Gabóda Béla és Lipcsei Imre. PoliPrint, Ungvár, 2004.
288. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: Történelmi és (szinte) változatlanul. A történelemtanítás régen és ma a k. h. 22-44°-a között, Ukrajnában. In. Történelempedagógiai Füzetek. 25. sz. Bp. 2007.
289. SZAMBOROVSKYNÉ NAGY Ibolya: Új általános iskolai történelemtankönyveink. In. Közoktatás, 2002/1. szám.
290. SZEKENYI Péter: A helyi tanterv készítésének elvei és lépései. In: Hogyan készítsünk helyi tantervet? Miskolc 1994. 5-31. old.
291. SZEKENYI Péter: Szakterem nálunk és külföldön. Történelemtanítás, 1971. 5. sz. 7-9. old.
292. SZEKENYI Péter: Tantervek nálunk és Európában. Köznevelés, 1990. 11. sz. 8-9. old.
293. SZEKENYI Péter: Tantervi szabályozás Európában. In: Tantervek külföldön. Szerk.: Horánszky Nándor. (A tantervelmélet forrásai 15.) OKI, Bp. 1993. VII-XII. o.l.d.
294. SZEKENYI Péter: Tantervkészítés egykor és most. Educatio, 1994. 3. sz. 345-354. old.
295. VÁRADI István: Történelmi játékok. Iskolakultúra, 1994. 19. sz. 45-48. old.
296. VARGA Katalin: Tantervi reformtörekvések a nagyvilágban. Új Pedagógiai Szemle, 1991. 6. sz. 79-83. old.
297. VERESS Judit: A történelemtanítás módszertanának pedagógiai alapjai. A szemelvényeket válogatta, a bevezető tanulmányt írta: Németh András. OKI, Bp., 1997.
298. WESZELY Ödön munkásságának tanterv- és művelődéstörténeti vonatkozásai. Tankönyvkiadó, Bp., 1
299. АНДРЕЕВСКАЯ Т. П. История древнего мира: Контрольные и проверочные работы. – Москва: АТС «Астрель», 2002.
300. БАХАНОВ К. О.: Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. Посібник для вчителя. Київ: Видавництво «ГЕНЕЗА», 1996.
301. БРАНДТ М. Ю. История древнего мира. 5 класс. Учебно-методическое пособие. – Москва, 2002.
302. ГИРИЧ Ігор. Національний дискурс як забороло від ксенофобії, або як наші мінуси зробити плюсами. *Історія в школах України*, 2008, №7-8.
303. ГИРИЧ Ігор. [Страсті навколо підручників з історії](#): підручник як головний засіб будівництва держави. In: Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – Випуск 16: На пошану докора історичних наук проф. С. В.Кульчицького з нагоди 70-річчя від дня народження та 50-річчя наукової праці/ відп. Ред. В.Смолій: В 2-х частинах. – Ч. 1. – Київ. – с. 243-252.
304. ГИРИЧ Ігор. Українська історична освіта на початку ХХІ ст.: від обмежень філософії етноцентризму до концепції засвоєння «чужого» як «свого». *Історія в школах України*, 2009, №5.
305. ГИРИЧ Ігор. Якої реорганізації потребує шкільна історія? *Історія в школах України*, 2008, №10.

306. ПІСЕМ, Наталія. Олімпіадні та інші творчі завдання. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
307. ГОНЧАРУК К. Тести по истории древнего мира. – Москва, 1996.
308. ГОРДЕР Г. И. Рабочая тетрадь по истории древнего мира. – Москва, 1996.
309. ГУПАН Нестор. «Нові підходи до вибору і структурування змісту підручника з історії України» (Актуальне інтерв'ю). *Історія в школах України*, 2008, №9.
310. Історія стародавнього світу в літературних творах: Хрестоматія для 6 класу серед. Шк. / Упоряд. К. І. Кричал. – Київ: Ірпінь: ВТО «Прун», 1998.
311. Історія стародавнього світу: Навчальний посібник для 6 класу середньої загальноосвітньої школи / Авт.-упоряд.: І. Я. Щупак, С. О. Голованів, Щ. П. Решетникова // під ред. І. Я. Щупака. – Запоріжжя: Прем'єр, 1999.
312. КОЖЕМ'ЯКА. 20 ігор історії стародавнього світу. Київ, 2003.
313. КОМАРОВ Юрій. Підручник: яким йому бути? *Історія в школах України*, 2009, №6.
314. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Державний стандарт освіти й вимоги до нового покоління підручників з історії, In: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
315. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія Батьківщини в шкільних підручниках. *Дзеркало тижня*, 2002, 3-9 серпня.
316. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія і час. Роздуми історика. *Український Історичний Журнал*. 1992. №4.
317. КУРИЛІВ В. І. Методика викладання історії: Навч. Посіб. – Харків-Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008.
318. МИСАН, Віктор. Багатоперспективність у змісті шкільних курсів історії. *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
319. МИСАН, Віктор. Полікультурна історія України. *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 27-31 р.
320. МИСАН, Віктор. Полікультурність у змісті шкільної історії: вимога часу чи забаганка науковців? *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 23-26 р.
321. МИСАН, Віктор. Проблема суб'єктивізації змісту в шкільних підручниках історії. *Історія в школах України*, 2010, №3.
322. МИСАН, Віктор. Як в умовах суб'єктивізації навчального змісту вивчати шкільну історію? *Історія в школах України*, 2010, №4.
323. МИЦИК Юрій. Нове чи призабуте старе: міркування про книжку «Шкільна історія очима істориків-науковців». *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
324. МОКРОГУЗ О. П., ЄРМОЛЕНКО А. О. Дидактичні ігри на уроках історії. 5-9 класи. Харків: Основа, 2004.
325. ОСТРОВЕРХОВА Надія: Нестандартні форми навчання (Нетрадиційні форми організації навчально-виховного проєсу та їх аналіз). Директор школи. 2001. № 40-42.
326. ПОРТНОВ А. Terra hostica. Образ России в украинских школьных учебниках истории после 1991 года. *Неприкосновенный запас* [Москва]. 2004. № 4(36). (<http://magazines.russ.ru/nz/2004/4/port12.html>) (<http://www.polit.ru/research/2004/12/14/portnov.html>) (http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=1733) 2011.05.20.
327. ПОРТНОВ А. Між «Центральною Європою» та «Русским миром»: Сучасна Україна у просторі міжнародних інтелектуальних дискусій. – Київ: НІСД
328. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України 5-11 класи, всесвітня історія 6-11 класи. Київ, "Шкільний світ". 2001.

329. Разом на одній землі. Історія України багатокультурна: Навчальний посібник. Головний редактор: Петро Кендзьор. – Львів: ЗУКЦ. 332 р.
330. СВЯТОКУМ, Оксана. Робота з текстовими джерелами на уроках історії в 5 класі. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
331. ТЕРНО Сергей. Полікультурна освіта: чи потрібна вона Україні? *Історія в школах України*, 2008, №9.
332. Турченко Ф. Підручники історії перед перспективою «узгодження». *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*, 2011, №3.
333. УДОД О. Зміст української історичної освіти в сучасній російській історіографії: імперські стереотипи і міфи. *Історія в школах України*, 2006, №1.
334. УДОД О. Сучасні українські підручники з історії в оцінці польських та німецьких істориків. *Проблеми історії України*. – Вип. 9. – Київ.
335. УДОД Олександр: Концепція історичної освіти середньої загальноосвітньої 12-річної школи. *Освіта України*. № 18-19.
336. ХАРКІВСЬКА Н. І. Збірник задач та завдань з історії стародавнього світу. Харків, 1997.
337. ХВОРОСТЕНКО, Сергій. Використання інтернет-ресурсів на уроках історії. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
338. ЦВЕТКОВА Г. А. Дидактические материалы по истории древнего мира. – Москва, 2003.
339. ДОБРЖАНСЬКИЙ О. Як відобразити історію громадянського суспільства при викладанні історії в школі // *Історія України*, №38, жовтень, 2011.
340. ЛОННА Елізабет. Як відобразити роль жінок в історії// *Історія України*, №38, жовтень, 2011.
341. КАВЕЛЛ Брайан. Що може розповісти історія про дітей та їх роль у суспільстві? // *Історія України*, №38, жовтень, 2011.
342. МОРАЛ Крістіна дель. Звичайні люди у надзвичайних ситуаціях // *Історія України*, №38, жовтень, 2011.
343. ФЕДОРОВ С.П. Тести як засіб перевірки знань школярів // *Історія та правознавство*, №28, жовтень, 2011.
344. Шаповал Юрій, Телус Магдалена. Передмова. In: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
345. ЯКОВЛЕВ Н. М., СОХОР А. М. Методика и техника урока в школе. – Москва: Просвещение, 1985.
346. ЯРМАЧЕНКО Микола: Реформування освіти та педагогічної науки в Україні. Історія та сучасність. - Директор школи, ліцея та гімназії. - 2001. - № 3. - с. 18-44.
347. Все для вчителя. № 2. 2000р., № 2-3, 4. 2001р., № 26. 2001р.
348. БАРНІНЕЦЬ О. В.: Використання ігор на уроках історії у 7-8 класах / Вступна стаття К. О. Баханова. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство»). Вип. 01 (85)).
349. Освіта України
350. Інформаційний збірник Міністерства Освіти і Науки України
351. Історія в школах України
352. Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання
353. Історія України
354. Історія і правознавство
355. Új Pedagógia Szemle és az Iskolakultúra szakmai folyóiratok különböző számai

11. Інформаційні/електронні ресурси:

1. www.nas.gov.ua
2. www.mon.gov.ua
3. <http://www.nbu.gov.ua/eb/ep.html>
4. www.mta.hu
5. www.epa.oszk.hu
6. www.mek.oszk.hu
7. www.oszk.hu/humanus
8. www.matarka.hu

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Кафедра історії та суспільних дисциплін

**Методичні вказівки до практичних (семінарських) робіт
з дисципліни**

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Спеціальність: 6.020302 Історія
(для денної форми навчання)

Затверджено:

Чотарі Ю.Ю. _____
Зав. каф.

29.08.2013 р.

2013 рік

Особливості самостійної підготовки до семінарських занять

Участь у *семінарських заняттях* має бути спрямована не просто на набуття певної суми знань, а головним чином на вироблення уміння і навичок за допомогою отриманих знань самостійно розбиратися у складних процесах суспільного розвитку. Одним з ефективних засобів активізації студентів на семінарських заняттях є проблемне навчання, що сприяє розвитку творчої думки і процесу пізнання.

Семінарські заняття в умовах проблемного навчання можуть набувати різних організаційних форм - "круглий стіл", ділова гра, диспут, прес-конференція, конкурс на краще знання першоджерел та ін. У їх основі – інтенсифікація навчального процесу через змагальність, поглиблення якісної підготовки, підвищення відповідальності за ефективне вирішення питань семінару, вироблення вміння відстоювати власні переконання, вести творчі дискусії, набувати навичок організаторської роботи.

Семінар («семінар» латинською мовою означає «розсадник», а в буквальному розумінні – поширення знань шляхом усних виступів і обговорень), на першому курсі найбільш поширена форма – розгорнута бесіда, яка вимагає знання фактичного матеріалу, уміння аргументовано викласти свої знання в усній формі.

При підготовці до семінарського заняття треба керуватися такими рекомендаціями:

- Докладно ознайомтеся з темою і планом семінарського заняття, кожним із винесених на розгляд питань.
- Замовте у бібліотеці відповідні рекомендовані джерела й літературу, насамперед обов'язкову.
- Прочитайте джерела й основну літературу до кожного з питань семінару, намагаючись осмислити прочитане.
- Законспекуйте необхідний матеріал, випишіть цитати та бібліографічні дані, з витки брали їх.
- Складіть план і текст свого виступу на семінарському занятті з кожного питання.

Методичні рекомендації для семінарських занять з

Теорії та методики навчання історії

Семінарські заняття з Теорії та методики навчання історії є одним з головних видів самостійної роботи студентів з предмета й ставлять за мету розширення й поглиблення знань студентів за загальним курсом, а також знати види та типи навчальних програм;

основні принципи аналізу уроку; різноманітні засоби та методи, які застосовуються при викладанні історії; структуру та зміст вітчизняних підручників ЗОШ з історії. А також вміти складати різноманітні поурочні конспекти згідно сучасних вимог; дати поліграфічну, методичну та змістову характеристику шкільних підручників; ефективно використовувати історичну карту та атласи на уроці; застосовувати різноманітні засоби та методи викладання історії на уроці.

Оснoву семінарських **заньят** **становить** практична робота з методичними засобами навчання історії. Друге **завдання** – широка робота з науковою та методичною літературою, ознайомлення з різними підходами. Семінарські **заняття** **проводяться** у різній формі. Найбільш проста з них застосовується звичайно на перших **заняттях** – колективне опрацювання, обговорення тексту джерела. Ця форма повинна постійно **поєднуватися** з обговоренням окремих **питань** по заздалегідь **заданому** плану. Перше **заняття** носить **вступний** характер. Студенти знайомляться з методикою аналізу історичних джерел з Теорії та методики навчання історії, з характеристикою основних видів джерел.

Крім обов'язкових доповідей, **включених** у план практичних **заньят**, а також **опонентських** виступів, студентам пропонується **виявити** ініціативу й запропонувати свої теми для доповідей. Виступити з доповіддю або **опонентським** виступом зобов'язаний **кожний** студент групи (протягом навчального семестру). Після доповіді **проводиться** його обговорення. **Кожна** доповідь повинен **займати** не **більш 15 хвилин**, **опонентський** виступ – не **більш 10 хвилин**.

У **ході** роботи до кінця навчального року студент повинен **мати певну уяву** також про теорію та методику навчання історії в шкiл. У **результаті**, до закінчення навчання в **інституті** студент повинен максимально наблизитися до **рівня** самостійної творчої **педагогічної** роботи та знати хід, процес, фази шкільного поурочного плану та уроку.

У процесі **заньят** студенти повинні робити записи основних **висновків** у вільній формі по **кожному** із запропонованих **питань** та необхідні виписки з літератури у вільній формі. Наявність конспекту є обов'язковою.

Перелік практичних (семінарських) завдань

Семінарське заняття №1

Тема: Зміст шкільної історичної освіти.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про зміст історичної освіти, про історичні факти, про теоретичний матеріал в історичних курсах.

План:

1. Основні компоненти змісту історичної освіти.
2. Історичні факти і їх класифікація.
3. Теоретичний матеріал в історичних курсах.
4. Співвідношення фактів і теорії в курсах основної школи.

Література

- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- KATONA András: A tantárgy-pedagógia kérdéséhez – a történelemtanítás felől szemlélve. Új Pedagógiai Szemle, 1997. 6. sz.
- OLLÉ János – SZIVÁK Judit: Mód—Szer—Tár. Módszertani tanulságok gyakorlati kézikönyve pedagógusoknak. / DVD melléklettel/. OKKER Kiadó, Bp., 2006.
- Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979.
- SZAMBOROVSKYNE NAGY Ibolya: Két évtized tükrében. Az iskolai történelemtanítás helyzetének alakulása Ukrajnában. (1991-2011). In. „Így maradok meg hírvivőnek”. In memoriam Soós Kálmán. Tanulmányok Soós Kálmán emlékére. Beregszász-Ungvár, II. Rákóczi Ferenc KMF-PoliPrint, 2012.
- ГИРИЧ Ігор. Українська історична освіта на початку XXI ст.: від обмежень філософії етноцентризму до концепції засвоєння «чужого» як «свого». *Історія в школах України*, 2009, №5.
- www.mon.gov.ua

Семінарське заняття №2-3

Тема: Традиційність та модерність в навчанні історії

мета вивчення: дати цілісну уяву про елементи, методи, принципи навчання, яких варто зберегти, яких треба міняти, та яких треба ввести.

План:

1. Історичні зміни у шкільному навчанні: характерні методичні елементи та проблематика традиційних шкіл.
2. Найголовніші шкільні концепції реформної педагогіки:
 - a. засновники,
 - b. теоретичні основи,
 - c. практичні особливості.

3. Зміни вчительської роботи та предметного середовища шкільного навчання.
4. Можливості методичного різноманітного навчання.
5. Навчання історії на рубежі ХХ–ХХІ-х століть.

Література

- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979
- NÉMETH András–Ehrenhard SKIERA: Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.

Семінарське заняття №5-6

Тема: Шкільний підручник.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про методичні, формальні та змістові можливості аналізу підручників.

План:

1. Методичні, формальні та змістові можливості аналізу підручників:
 - a. Критерії Фалка Пингела аналізу підручників,
 - b. Критерії ЄВРОКЛІО аналізу підручників,
 - c. Угорська модель аналізу підручників.
2. Структура, зміст та дидактичний аналіз підручників історії незалежної України.

Література

- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009. Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979.
- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- KARLOVITZ János: Tankönyv: elmélet és gyakorlat. Bp., Nemzeti tankönyvkiadó, 2001. KARLOVICZ János: A tankönyvkészítés tényezői. Pedagógiai Szemle, 1987. 2. sz. 135-146. old.
- KOLLER Boglárka: Tankönyvek az Európai Unióban. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 1. sz.
- SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: Új általános iskolai történelemtankönyveink. In. Közoktatás, 2002/1. szám.
- ГИРИЧ Ігор. [Страсті навколо підручників з історії](#): підручник як головний засіб будівництва держави. In: Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – Випуск 16: На пошану докора історичних

наук проф. С. В.Кульчицького з нагоди 70-річчя від дня народження та 50-річчя наукової праці/ відп. Ред. В.Смолій: В 2-х частинах. – Ч. 1. – Київ. – с. 243-252.

- КОМАРОВ Юрій. Підручник: яким йому бути? *Історія в школах України*, 2009, №6.
- КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Державний стандарт освіти й вимоги до нового покоління підручників з історії, In: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
- КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія Батьківщини в шкільних підручниках. *Дзеркало тижня*, 2002, 3-9 серпня.
- МИСАН, Віктор. Проблема суб'єктивізації змісту в шкільних підручниках історії. *Історія в школах України*, 2010, №3.

Семінарське заняття №7

Тема: Текстові засоби в навчанні історії.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про текстові засоби та особливості їх використання.

План:

1. Наукова-популярна література, художня література у навчанні історії.
2. Посібники для вчителів: історичні джерела, синтетичні роботи, бібліографії.
3. Методичні видання: енциклопедії, довідники, журнали, збірники завдань, методична література.
4. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії.

Література

- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- CSEPÉLA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979.
- СВЯТОКУМ, Оксана. Робота з текстовими джерелами на уроках історії в 5 класі. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
- Історія стародавнього світу в літературних творах: Хрестоматія для 6 класу серед. Шк. / Упоряд. К. І. Кричал. – Київ: Ірпінь: ВТО «Прун», 1998.

Семінарське заняття №8-10

Тема: Наочні засоби у навчанні історії.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про наочності та особливості їх використання.

План:

1. Поняття статистичного рядка та його типи: часові, територіальні, якісні, кількісні та описові ряди.

2. Таблиці, їхні використання та основні вимоги виготовлення.
3. Діаграми, як зображення простірних змін в економіці, суспільства чи населення.
4. Графіки та лінійні діаграми, картограми, піктограми.
5. Аплікації та застосування опорних схем та сигналів у навчанні історії.
6. Лап-буки, як простірні засоби навчання.
7. Моделі та макети у навчанні історії.

Література

356. ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
357. CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
358. Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979.
359. KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.

Семінарське заняття №11

Тема: Технічні засоби навчання (ТЗН).

Мета вивчення: дати цілісну уяву про особливості використання та методики роботи з комп'ютером.

План:

1. Комп'ютер на уроці історії:
 - a. можливості імітування історичної реальності,
 - b. відтворення найбільш суттєвих рис історичних епох,
 - c. соціокультурних комплексів.
 - d. Функціональні можливості комп'ютера та його обмеження і проблеми.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- SZABOLCS Ottó: Az iskolai megismerés forradalmi. CD-ROM és számítógép a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1997. 11. sz.
- FARKAS Zoltán: Az informatikai eszközök felhasználása a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 11. sz.
- ХВОРОСТЕНКО, Сергій. Використання інтернет-ресурсів на уроках історії. // *Історія в сучасній школі.* – 2012. - №10

Семинарське заняття №12-13

Тема: Засоби й прийоми орієнтування в історичному просторі та часу.

Мета вивчення дати цілісну уяву про формування здібності орієнтування в історичному часі, особливості використання та ігрові можливості.

План:

1. Ігрові можливості з картою.
2. Формування здібності орієнтації в історичному часі:
 - a. встановлення дати,
 - b. періодизація,
 - c. синхронність,
 - d. літочислення.
3. Засоби що допомагають виробити здібностей орієнтації в історичному часі:
 - a. дошка,
 - b. хронологічні дошки,
 - c. синхронні таблиці,
 - d. хронологічна стрічка.
4. Ігрові можливості з хронологічними даними.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- ХАРКІВСЬКА Н. І. Збірник задач та завдань з історії стародавнього світу. Харків, 1997.
- КОЖЕМ'ЯКА. 20 ігор історії стародавнього світу. Київ, 2003.
- БАРНІНЕЦЬ О. В.: Використання ігор на уроках історії у 7-8 класах / Вступна стаття К. О. Баханова. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство»). Вип. 01 (85)).
- VÁRADI István: Történelmi játékok. Iskolakultúra, 1994. 19. sz. 45-48. old.
- MILTÉNYI Miklós: Játékos módszerek a történelemtanításban. Iskolakultúra, 1992. 4. sz. 49-53. old.
- MEZEI Éva: Történelmi játékok. In: Gyerekek, évszázadok, kalandok. Szerk.: Trencsényi László és Várad István. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó; Bp. 1986.
- Játékos történelem – történelmi játékok. Szerk.: Kövessi Erzsébet. BMK, Bp. 1984.
- Az évszámokon innen és túl... Megújuló történelemtanítás. Szerk.: Knausz Imre. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.
- FOKI Tamás: Tanári kézikönyv a Képes történelmi atlasz használatához. Cartographia Kft. Bp., 2003.
- BORUZS – JACSMENIK: Évfordulók, események kalendáriuma. KheriÓN'97 Kft, Debrecen, 1999.

Семинарське заняття №14

Тема: Розвивальна форма навчання історії.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про розвивальної форми навчання історії.

План:

1. Мета розвивальної форми навчання історії – самостійна робота учня.
2. Планування самостійної роботи учнів.
3. Розвивання здібностей здобування знань в учнів з допомогою завдань: виготовлення різних розвивальних завдань.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- БАХАНОВ К. О.: Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. Посібник для вчителя. Київ: Видавництво «ГЕНЕЗА», 1996.

Семинарське заняття №15

Тема: Диференція та індивідуальні форми роботи на уроках історії.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про поняття диференціації та індивідуальні форми роботи на уроках історії в сучасному методиці.

План:

1. Проблематика та поняття диференціації та індивідуальні форми роботи на уроках історії в сучасній методиці.
2. Робота на уроках історії з обдарованими та талановитими учнями.
3. Робота з відстаючими учнями: виготовлення специфічних завдань для них та відокремлена робота з ними.
4. Стратегія "навчити вчитися".

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- ПІСЕМ, Наталія. Олімпіадні та інші творчі завдання. // *Історія в сучасній школі.* – 2012. - №10

Семінарське заняття №16-17

Тема: Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про змістові питання пізнавального процесу історії.

План:

1. Поняття про вміння в методиці навчання історії.
2. Змістові питання пізнавального процесу історії.
3. Види пізнавальних умінь, що формуються у шкільних курсах історії:
 - a. хронологічні та картографічні вміння,
 - b. інформаційні (уміння працювати з джерелами),
 - c. мовленні (усно та письмово описувати історичні події і явища),
 - d. логічні (аналізувати, пояснювати історичні факти),
 - e. аксіологічні (формувати версії та оцінки історичного руху і розвитку).
4. Методика формування пізнавальних умінь: вікова специфіка.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.

Семінарське заняття №18

Тема: Від навчальної програми до поурочного плану.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про навчальної програми.

План:

1. Теоретичні основи навчальної програми:
 - a. поняття навчальної програми,
 - b. типологія, завдання,
 - c. складові частини навчальних програм.
2. Головні типи навчальної програми які використовуються в Західній Європі.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.

- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- VARGA Katalin: Tantervi reformtörekvések a nagyvilágban. Új Pedagógiai Szemle, 1991. 6. sz. 79-83. old.
- SZEBENYI Péter: Tantervkészítés egykor és most. Educatio, 1994. 3. sz. 345-354. old.
- SZEBENYI Péter: Tantervi szabályozás Európában. In: Tantervek külföldön. Szerk.: Horánszky Nándor. (A tantervelmélet forrásai 15.) OKI, Bp. 1993. VII-XII. o.l.d.
- SZEBENYI Péter: Tantervek nálunk és Európában. Köznevelés, 1990. 11. sz. 8-9. old.
- SZEBENYI Péter: A helyi tanterv készítésének elvei és lépései. In: Hogyan készítsünk helyi tantervet? Miskolc 1994. 5-31. old.
- Pedagógiai Lexikon. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979
- NOVOK Rostás László: Így készíthetünk történelem tanmenetet. Köznevelés, 1980. 22. sz. 15. old.
- ANTONI Alfonz: Az Európai Unió oktatási stratégiái. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 3. sz.
- KOWALSKI, Jacek: Oktatási és tantervreform Lengyelországban. Új Pedagógiai Szemle. 1998. 7. sz.

Семінарське заняття №19

Тема: Урок, як основна форма шкільного навчання історії.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про інтерактивне навчання історії.

План:

- 1 Інтерактивне навчання історії:
 - a. основні моделі,
 - b. інтерактивні технології навчання,
 - c. структура інтерактивного уроку історії.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- ХАРКІВСЬКА Н. І. Збірник задач та завдань з історії стародавнього світу. Харків, 1997.
- КОЖЕМ'ЯКА. 20 ігор історії стародавнього світу. Київ, 2003.
- ГОНЧАРУК К. Тесты по истории древнего мира. – Москва, 1996.
- ГОРДЕР Г. И. Рабочая тетрадь по истории древнего мира. – Москва, 1996.
- БАХАНОВ К. О.: Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. Посібник для вчителя. Київ: Видавництво «ГЕНЕЗА», 1996.
- АНДРЕЕВСКАЯ Т. П. История древнего мира: Контрольные и проверочные работы. – Москва: АТС «Астрель», 2002.

- БАРИНЕЦЬ О. В.: Використання ігор на уроках історії у 7-8 класах / Вступна стаття К. О. Баханова. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство»). Вип. 01 (85)).
- SZABOLCS Ottó: A történelem határmezsgyéjén. Hét témavázlat történelemtanároknak. ELTE BTK, Bp., 2003.
- OLLÉ János – SZIVÁK Judit: Mód—Szer—Tár. Módszertani tanulságok gyakorlati kézikönyve pedagógusoknak. / DVD melléklettel/. OKKER Kiadó, Bp., 2006.
- KATONA András: Módszertan – tantárgy-pedagógia – történelemtanítás. Módszertani lapok. Történelem, 1995. 2. sz. 1-14. old.
- KOTSCHY Beáta: Felkészülés a tanítási órára. Köznevelés, 1987. 3. sz. 16-18. old.

Семінарське заняття №20

Тема: Перевірка результатів навчання та оцінювання початкових досягнень учнів на уроках історії.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про сучасні підходи до оцінювання рівня навчальних досягнень школярів.

План:

- 1 Сучасні підходи до оцінювання рівня навчальних досягнень школярів на уроках історії,
 - a. критерії оцінювання,
 - b. види оцінювання (тематичне, семестрове, річне, підсумкове).
- 2 Рівні навчальних досягнень.
- 3 Технологія оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів з історії в основній школі у контексті компетентнісного підходу.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.

Семінарське заняття №21-24

Тема: Тернери навчання історії.

Мета вивчення: дати цілісну уяву про тернери навчання історії.

План:

- 1 Тернери навчання історії: кабінети та класи.

- 2 Музеї та навчання історії, їх зв'язок та взаємозв'язок, музейний урок та урок історії в музеї.
- 3 Бібліотека як тернер навчання історії: бібліотечний урок та урок історії в бібліотеці.
- 4 Факультативна робота та історичний кружок: доповнення та розширення знань.

Література

- CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
- KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
- KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
- ПОМЕТУН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.
- LÉNÁRT Béla: Honismeret és fakultáció. Történelemtanítás, 1985. 3. sz. 8-12. old.
- MARTINÁK Jánosné – Váradí Györgyné: Történelemóra és iskolai könyvtár. Történelemtanítás, 1984. 1. sz. 11-14. old.
- MOLNÁR Jánosné: Történelemóra a múzeumban. Történelemtanítás, 1978. 4. sz. 7-9. old.
- SZEBENYI Péter: Szakterem nálunk és külföldön. Történelemtanítás, 1971. 5. sz. 7-9. old.
- ПІСЕМ, Наталія. Олімпіадні та інші творчі завдання. // *Історія в сучасній школі.* – 2012. - №10
- ОСТРОВЕРХОВА Надія: Нестандартні форми навчання (Нетрадиційні форми організації навчально-виховного процесу та їх аналіз). Директор школи. 2001. № 40-42.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Кафедра історії та суспільних дисциплін

Методичні вказівки до самостійних робіт
з дисципліни

Теорія та методика навчання історії

Спеціальність: 6.020302 Історія
(для денної та заочної форми навчання)

Затверджено:
Чотарі Ю.Ю. _____
Зав. каф. 29.08.2013 р.

Берегово – 2013

МЕТОДИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВИВЧЕННЯ КУРСУ «Теорія та методика навчання історії»

Методика самостійної роботи: загальні зауваження

Самостійна робота студентів (СРС) - органічна і невід'ємна частина навчального процесу, значення якої полягає в тому, що вона:

- формує потребу і навички систематичного та обґрунтованого вивчення документів;
- дозволяє напрацювати навички наукового пошуку;
- створює сприятливі умови для повного використання індивідуальних особливостей людини у навчанні;
- найважливішою умовою формування світоглядних засад;
- сприяє набуттю таких якостей, як наполегливість та системність у виконанні роботи.

Велике значення самостійної роботи у підготовці сучасних фахівців підтверджується багатою практикою вищої школи. Сьогодні СРС приділяється особливе місце в організації навчання у вищій школі. Кількість обов'язкових аудиторних занять скорочується, посилюється акцент на організації самостійної роботи, що розвиває індивідуальні форми навчання і виховання. Уміння творчо мислити, орієнтуватися в

потоці наукової інформації, самостійно ставити й вирішувати принципово нові завдання – вимога постіндустріального суспільства. Сьогодні процес навчання у вищому закладі освіти все більше спирається на самостійну, близьку до дослідної роботу студента.

Без самостійної роботи важко набути поглиблених знань. Оволодіння навичками самостійної роботи дає студенту змогу виконувати необхідну роботу якісно і в мінімальний термін. Вища школа покликана навчити студентів працювати в повну міру їх можливостей і здібностей, розвивати в них смак до творчого пошуку, виховувати в майбутніх фахівців прагнення до постійного збагачення і поновлення набутих знань. У підсумку СРС має сформувати у студентів знання і вміння, що дозволять їм самостійно вирішувати професійні завдання і проблеми.

У поняття *"самостійна робота"* входить не тільки робота, яку студенти виконують під час самопідготовки, але і самостійна діяльність у процесі навчання. Таким чином, СРС складається як з аудиторної роботи на лекціях та семінарах, так і з поза аудиторних занять.

У широкому значенні зміст самостійної роботи включає:

- слухання і конспектування лекцій;
- вивчення рекомендованої літератури, джерел та їх конспектування;
- підготовку рефератів;
- підготовку наукових доповідей та повідомлень на студентські науково-практичні конференції;
- підготовку до заліку/іспиту.

Рекомендації з самоорганізації СР. Багато залежить від самого студента, від його ставлення до навчання, до виконання своїх обов'язків. Щоб навчитися самостійно засвоювати краєзнавчий матеріал, він повинен проявити силу волі, наполегливість і цілеспрямованість, виховувати в собі тверду самодисципліну, виробляти й дотримуватися розумного режиму навчання і відпочинку. Навчати їх у всьому поводитися самостійно - мислити, обмірковувати, планувати свою роботу, тобто цінувати свій час й уміти розподіляти його, бачити перспективу в роботі, передбачати можливі труднощі тощо.

Вимоги й рекомендації до написання реферату

Реферат - одна із форм самостійного опанування студентом певних знань. Для його підготовки підбирається спеціальна література, робляться виписки, які згодом komponують відповідно до поставлених завдань. Кінцевий результат написання реферату - оприлюднення його результатів.

Структура реферату: титульний аркуш, зміст, вступ, 2-3 розділи, висновки, список використаної літератури. Загальний обсяг реферату: до 15-20 сторінок, з них до 4 сторінок - вступ, 15-17 сторінок - основний текст, 1 сторінка - висновки. Відлік сторінок починають з титульного аркуша. Проте титульний аркуш і аркуш "зміст" не нумерують, а починають із третьої сторінки - "ВСТУП" - у верхньому правому куті із цифри "3".

У вступі зазначають актуальність теми, особисте ставлення до обраної проблеми, хронологічні й територіальні рамки дослідження. Потім дають аналіз використаної літератури, вказуючи внесок кожного автора в розкриття проблеми. І нарешті - визначають мету та завдання роботи.

Кожен розділ, як правило, розкриває суть одного із завдань, і завершується загальним висновком.

У висновках до реферату підводять загальні підсумки роботи.

Обов'язковою умовою для написання реферату є текстові посилання на використану літературу.

Список використаної літератури складають в міру появи посилань у тексті. При цьому зазначають загальну кількість сторінок книги чи статті.

Зразок складання бібліографічного покажчика:

а) Книга із зазначенням автора:

Колесник І.І. Українська історіографія (XVIII – поч. XX століття). – К.: Генеза, 2000. – 256 с.

б) Книга без зазначення автора:

ДСТУ Документація, звіти у сфері науки і техніки. – К.: Держстандарт України, 1995.

в) Багатотомне видання:

Давня історія України: В 2 т. - К.: Либідь, 1995. – Т. 2. - 220 с.

г) стаття часопису:

Дубров Ю. Наука як система, що самоорганізується //Вісник НАНУ – 2000. - № 2.

Кількість використаної літератури має бути не менше 5 найменувань. При цьому, по можливості, бажано використати найновіші видання.

Висока оцінка за виконання реферату залежить від дотримання усіх вищезазначених вимог і успішного захисту. Виступ (до 10 хв.) має передати основні положення реферату. При цьому особливо враховується вільне володіння матеріалом, вміння аргументовано обстоювати свою думку й зацікавити аудиторію.

Перелік завдань для самостійної роботи для студентів заочної форми навчання

Модуль 1.

1. Особливості наукової творчості.
2. Історики, які залишали своїх слідів на науки.
3. Організація науки і наукових досліджень в Україні: Національної Академії наук України.
4. Видатні історики українці минулого та сьогодення.
5. Організація науки і наукових досліджень в Угорщині: Угорська Академія Наук.
6. Видатні історики угорці минулого та сьогодення.
7. Поняття „інформації”.
8. Наука та інформація. Бази інформації: нон-вербальна стадія передачі інформації, поява акустичних знаків (звуки та голос).
9. Поява інформаційних систем: бібліотека та можливості систематизації – УДК.
10. Телекомунікація та електронні інформації: Інтернет – його позитивні й негативні боки.
11. Типологія джерел інформації: первинні та вторинні.
12. Питання вірогідності інформацій та можливості їх контролю.
13. Установи інформації: архіви, типологія архівних документів та хід роботи.
14. „Вірогідні місця” в середньовіччі.
15. Установи інформації: музеї та їх завдання, типологія.
16. Установи інформації: вищі наукові заклади та інформації, поява у них первинної та вторинної інформації.
17. Установи інформації: дослідницькі інституції.
18. Методика дослідження історії.
19. Зв'язок між історією та реальність.
20. Методика порівняння та аналізу.
21. Опрацювання історіографічних даних.
22. Методика синтезу.
23. Критика історичних джерел.
24. Суб'єктивні та об'єктивні джерела.
25. Опрацювання преси та «oral history».
26. Анкетування, її типи та можливості використання в історичній науки.
27. Інші методи наукового дослідження.
28. Джерельна автентичність досліджень і принцип історичного контексту.
29. Робота з науковою літературою.

Модуль 2.

1. Напрями науково-дослідницької діяльності студентів.
2. Зміст і структура науково-дослідницької діяльності студентів.
3. Головні етапи наукового дослідження.
4. Аналіз та оформлення наукових досліджень.
5. Керівництво, планування та облік науково-дослідної роботи студентів.
6. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
7. Групи наукових видань.
8. Наукова монографія: обсяг та структура.

9. Реферат, доповідь, виступ.
10. Наукова критика, рецензія.
11. [Методика підготовки та оформлення публікацій до видання.](#)

Перелік завдань для самостійної роботи для студентів денної форми навчання

1. Історики, яки залишали своїх слідів на науки.
2. Видатні історики українці минулого та сьогодення.
3. Видатні історики угорці минулого та сьогодення.
4. Поняття „інформації”.
5. Наука та інформація. Бази інформації: нон-вербальна стадія передачі інформації, поява акустичних знаків (звуки та голос).
6. Поява інформаційних систем: бібліотека та можливості систематизації – УДК.
7. Телекомунікація та електронні інформації: Інтернет – його позитивні й негативні боки.
8. Типологія джерел інформації: первинні та вторинні.
9. Питання вірогідності інформацій та можливості їх контролю.
10. Установи інформації: архіви, типологія архівних документів та хід роботи.
11. „Вірогідні місця” в середньовіччі.
12. Установи інформації: музеї та їх завдання, типологія.
13. Установи інформації: вищі наукові заклади та інформації, поява у них первинної та вторинної інформації.
14. Установи інформації: дослідницькі інституції.

Література

1. ESZENYI Miklós: A történettudományi szakirodalmi kutatás módszerei. Kalauz főiskolai és egyetemi hallgatók, fiatal kutatók számára. Miskolc: Rónai Művelődési Központ, 1999.
2. GUNST Péter: A magyar történetírás története. – Debrecen: Csokonai, 1995. – 214 p.
3. KÁVÁSSY Sándor: Bevezetés a történettudományba. Kézirat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
4. ORMOS Mária: A történelem és a történettudományok. Európai iskola sorozat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.
5. ПАЛЕХА Ю., ЛЕМІШ Н. Основи науково-дослідної роботи: Навч. посібник / Реком. МОН/ - К.: Видавництво Ліра-К, 2012. - 336 с.
6. КОЛЕСНИКОВ О.В. Основи наукових досліджень. 2-ге вид., виправлене та доповнене. Навч. посібник. /Реком. МОН/ – К.: Центр учбової літератури, 2011.- 114 с.
7. ШЕЙКО В.М. КУШНАРЕНКО Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 7-ме вид., стер. – К.: Знання, 2011.- 310 с.
8. ЦЕХМИСТРОВА Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с.
9. КОЛЕСНИК І.І. Українська історіографія (XVIII – поч. XX століття). – К.: Генеза, 2000. – 256 с.
10. КАЛАКУРА Я.С. Українська історіографія Курс лекцій. – К.: Генеза, 2012. – 512 с.
11. BLOCH, Marc: A történész mestersége. Történelemelméleti írások. Osiris Kiadó, Bp., 1996.
12. BRAUN Róbert: holocaust, elbeszélés, történelem. Horror Metaphysicae a Gond folyóirat és az osiris Kiadó közös sorozata. Osiris Kiadó, Bp., 1995.
13. CARR, Edward H.: Mi a történelem? 2. kiad. Bp.: Osiris, 1995. –150 p.

14. CZAKÓ Kálmán: A történetírás fejlődése. Főiskolai jegyzet. Bp.: Tankönyvkiadó. – 270 p.
15. DÉKÁNY István: A történettudomány módszertana. Bp.: Magyar Tört. Társ., 1925. – 74 p.
16. ELEKES Lajos: A történelem felfogása korunk polgári tudományában. Bp.: Kossuth, 1975. – 341 p.
17. GLATZ Ferenc: Hóman Bálint pályája. In: *História*, 2003/1
18. GLATZ Ferenc: Kosáry Domokos temetésére. In: *História*, 2007/9-10
19. Glatz Ferenc: Történetírás – korszakváltásban. Tanulmányok. Bp.: Gondolat, 1990. – 354 p.
20. GLATZ Ferenc: Történetíró és politika. Szekfű, Steier, Thim és Miskolczy nemzetéről és államról. – Bp.: Akadémiai, 1980. – 267 p.
21. GYÁNI Gábor: A napló, mint társadalomtörténeti forrás. A közhivatalnok identitása. In: *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése*. Napvilág Kiadó, Bp., 2000. 145-160.p.
22. GYÁNI Gábor: Emlékezés és oral histori. In: *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése*. Napvilág Kiadó, Bp., 2000. 128-144.p.
23. GYÁNI Gábor: Posztmodern kánon. Európai iskola sorozat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.
24. KOSÁRY Domokos: Emlékeim Hóman Bálintról. In: *História*, 2003/1
25. KOVÁCS Endre: A mai polgári történetírás. – Bp.: Gondolat, 1962. – 207 p.
26. KRISTON Pál: A történetírás története. Főiskolai jegyzet. – Bp.: Tankönyvkiadó, 1990. – 248 p.
27. LEDERER Emma: Bevezetés a történettudományba. Egyetemi jegyzet. Bp.: Tankönyvkiadó. – 143 p.
28. LEDERER Emma: Magyarországi polgári történettudomány története (1945-ig). Egyetemi jegyzet. – Bp.: Tankönyvkiadó. - 132 p.
29. MAKKAY János: Quomodo historia conscribenda sit, avagy hogyan kell történelmet írni? – Bp.: Szerző, 1998. – 91 p.
30. PAMLÉNYI Ervin: A historiográfia tárgyáról és módszeréről. = *Történelmi Szemle*, 1974, 17. évf., 4. sz., 552-557. p.
31. PIHURIK Judit: Naplók és memoárk a Don-kanyarból 1942-1943. Napvilág Kiadó, Bp., 2007.
32. R. VÁRKONYI Ágnes: A pozitivistá történelemszemlélet. – Bp.: Gondolat, 1970. – 219 p.
33. ROMSICS Ignác: Bevezetés. A történetírás objektivitásának mítoszáról és a múlt mitizálásának tarthatatlanságáról. In: *Mítoszok, legendák, tévhitek a 20. századi magyar történelemről*. Szerk.: Romsics Ignác. Osiris Kiadó, Bp., 2002.
34. SZÁSZ Zoltán: Niederhauser Emil. In: *História*, 2001/4
35. Автоматизация информационного обеспечения научных исследований /АН УССР. Под ред. А.А. Стогния. - К.: Наукова думка, 1990.
36. АНДРЕЕВ В.Д. Основы научных исследований: Учебное пособие. - М.:МКИ, 1990.
37. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления: ГОСТ 7.1-84. - Введ. 01.01.86. - М: Изд-во стандартов, 1988. - 71 с.
38. БЛУХА М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. - К: Вища школа, 1997. - 271 с
39. БЛУХА М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. - К.: Вища школа, 1997.
40. БРИТАН В.Т. Організація вузівської науки. - К., 1992.
41. БУРЧИН М.Н., КУЗНЕЦОВ В.И. Введение в современную точную методологию науки: Структуры систем знаний. - М.; АО «Аспект-Пресс», - 1994. - 120 с.
42. ВАЧЕВСЬКИЙ М. Основи наукової інформації. Для студентів вузів. - Дрогобич, 1995.
43. ВЕРНАДСЬКИЙ В.И. Научная мысль как планетное явление/Отв.ред.А.Л.Яншин. - М: Наука, 1991.
44. ДОБРОХОТ М.Л. Сучасне і майбутнє української науки // Текст промови на III Всесвітньому форумі українців 18-20 серпня 2001 р., м. Київ// Освіта і управління, -т. 4 №3-4-2001.-с 7-13.

45. ДСТУ Документація, звіти у сфері науки і техніки. - К.: Держстандарт України, 1995.
46. Дубров Ю. Наука як система, що самоорганізується //Вісник НАНУ - 2000. - № 2.
47. Економіка наукових досліджень і розробок. - К., 1999.
48. Закон України «Про вищу освіту» /Науково-практичний коментар під ред. Міністра освіти і науки України Кременя В.Г. - К. - 2002. - 322 с/
49. Закон України «Про інформацію» // Голос України -1992.-23 лист.
50. Закон України. Про інноваційну діяльність.
51. Закон України. Про інформацію.
52. Закон України. Про науково-технічну інформацію.
53. Закон України. Про наукову та науково-технічну діяльність.
54. Закон України. Про освіту.
55. Закон України. Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності.
56. Закон України. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки.
57. Збір і обробка матеріалів дослідження: Лекція / Під ред. Даниленко О.А. -Львів: ЛКА, 1997.
58. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение. - К.: Высшая школа, 1990.
59. Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку України //Наука та наукознавство. - 1999. - № 3.
60. Кузин Ф.А. Дипломная работа. - М.: Изд-во МПИ, 1990.
61. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация: Практ. пособие. - М.:Ось-89, 1997.
62. КЫВЕРЯЛГ А.А. Методы исследований в профессиональной педагогике. Таллин: Валчус, 1980. - 334 с.
63. ЛЕДНЕВ В.С. Содержание образования. Сущность, структура, перспективы. - М.: Высшая школа, 1991.
64. МОЙСЕЮК Н.Є Педагогіка. Навч.пос. К.: 2001. - 608 с
65. МОРОЗ І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. -К.; 1997. - 56 с
66. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб./ Держкомстат. - К., 2001.
67. ПОДЛАСЫЙ И.П. Педагогика. Учебник для студентов вузов. - М.: Владос. - 1999. - Кн.1. - 576 с.
68. РОМАНЧИКОВ В.І. Основи наукових досліджень. Навч.пос. - К.: Ф. «ВШОЛ», 1997, - 242 с.
69. СИДОРЕНКО В.К. Підготовка магістрів з педагогічних спеціальностей: реальність та проблеми / Освіта, № 31,29 травня.
70. СИДОРЕНКО В.К., ДМИТРЕНКО П.В. Основи наукових досліджень. - К.: 2000. - РНКЦ «ДІНІТ», 2000. - 259 с
71. СОБКО В.П. Основы научных исследований. - К.: Техника, 1992.
72. ШЕЙКО В.М., Куншаренко Н.М. Організація та методика НДД: Підруч. для вищ. навч. закладів. -Х.: ХДАК, 1998.-288 с.

Інформаційні/електронні ресурси:

9. www.nas.gov.ua
10. www.mon.gov.ua
11. <http://www.nbu.gov.ua/eb/ep.html>
12. www.mta.hu
13. www.epa.oszk.hu
14. www.mek.oszk.hu
15. www.oszk.hu/humanus

16. www.matarka.hu